

LIETUVIŲ
DIENOS

JUOZAS BAGDONAS

PARTIZANŲ PASITARIMAS

LITHUANIAN DAYS

FEBRUARY

1972

1972 M. VASARIO MĖN.

L I E T U V I Ų
DIENOS
LITHUANIAN DAYS

4364 Sunset Blvd., — Hollywood, Calif. 90029
Telefonas: 664-2919

1972, vasaris Nr. 2 (221)
Eina XXIII metai
February, 1972 No. 2 (221)
Volume XXIII

Vyriausias Redaktorius / Editor-in-Chief

Bernardas Brazdžionis

Literatūros Redaktorius / Literature Editor

Alė Rūta - Arbiene

Foto Redaktorius / Photo Editor

Daumantas Čibas

Anglų k. Redaktorius / Senior English Editor

Milton Stark

Anglų k. Redaktorius / English Editor

Alfonsas Milukas

Leidėjas / Publisher

Anthony F. Skirius

Administratorius / Circulation Manager

Juozas Andrius

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę. Signed or initialed articles do not necessary reflect the opinion of the editors or of Lithuanian Days magazine. Žodinę ir visą kitą medžiagą, spausdintą "Lietuvių Dienų" žurnale, LD leidykla pasilaiko teisę panaudoti kitais atvejais be atskiro susitarimo.

Publishers reserve the right to reprint any or all matter published in Lithuanian Days magazine without separate agreement with the authors.

Rankraščius ir kitą medžiagą, jei kitaip nesusitarta, redakcija taiso ir tvarko pagal savo nuožiūrą. Manuscripts or other matter submitted for publication in Lithuanian Days magazine will be edited at the discretion of the editors, unless otherwise agreed upon.

Panaudojant medžiagą, prašoma pažymėti šaltinį. Republication of material from "Lithuanian Days" permissible only with indication of this source.

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTOS SU "KALIFORNIJOS LIETUVIŲ", LEISTU 1946-49 M.
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH "CALIFORNIA LITHUANIAN", PUBLISHED 1946-49.

Prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku.

If subscription is to be discontinued at expiration, notice to that effect should be sent; otherwise it will be renewed automatically.

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn.
Published monthly, except July and August.

Atskiro nr. kaina 85 centai. Single copy 85¢

Prenumerata metams \$8.00 bet kuriame pasaulio krašte.
Subscription \$8.00 per year in any country of the world.
Garbės prenumerata / Honorary subscription \$12.00.

"Second Class Postage Paid at Los Angeles, California".

TURINYS / CONTENTS

Ateitis priklauso Lietuvai. Dr. K. Bobelis. . . 3
Zenonas Ivinskis, Vasario 16-sios prasmė. . . 4
Lietuvos Tarybos darbai ir vargai
Vasario 16 ir "Lietuvos klausimas" anuomet

SPAUDOJ IR GYVENIME

Vliko ir Alto atsišaukimas aukų reikalui.
Pirmoji Lietuvos kariuomenės priesaika. . . 7
Jurgis Jankus, Kryžius. Apsakymas. 8
Miško broliai. H. Blazo poemos fragmentai. . . 9
KNYGOS IR AUTORAI.

Recenzijos. Kronika. 11
T. L. Andriekus, Toks bus Kultūros židinys. .12
VEIDAI IR VAIZDAI. Iliustruota kronika. . . 14
Administracija rašo. 16
Lietuvių Radijo programos. 16

ENGLISH SECTION

In "Soviet Republic" to perform Religious Rites is an Act of Crime. 17
Airforce Wife, A short story by S. Zobarskas. 18
Nadas Rastenis, There is but One Lithuania. 19
Lithuania in Philately, 5, by A. Bernotas. . . 20
Polish Historian Dlugosz.
Thirty Years for Lithuania's Freedom. . . . 20
Book Review by V. Širvydas.
LITHUANIANS MAKE NEWS. 21

Lietuvos partizanai dailininko legendoje. . . 22
Dail. J. Bagdono paroda partizanų tema.

VIRŠELIAI / COVERS

FRONT COVER / PIRMASIS VIRŠELIO PSL.

Juozo Bagdono paveikslas — PARTIZANŲ PASITARIMAS. Aliejus. 8x11 pėdų.

Foto V. Maželis

Daugiau žiūr. 22 ir 23 puslapiuose.

Lithuanian Partisans on the Alert, oil painting by Juozas Bagdonas.

For more see pages 22 and 23.

Sausio 22 d. Clevelande įvyko Čiurlionio Ansamblio pagerbimo koncertas-balius. Čia ansamblis koncerto metu; 3-čias iš kairės muzikas Alf. Mikulskis, ansamblio vadovas.

Foto Jonas Garla

At a concert-ball in Cleveland, Ohio given in honor of the Čiurlionis Ensemble. Event was attended by mayor Ralph J. Perk.

▼ Pernai gruodžio 12 d. Lietuvos laisvės sukilimo 30 metų sukakties paminėjime Čiurlionio Ansamblis inscenizavo Bern. Brazdžionio poemą "Vaidila Valiūnas"; fone — A. Mikulskio muzikos palydas.

Pastatymas kartojamas Clevelando Vasario 16-tos minėjimo programoje.

The 30th anniversary of the Lithuanian uprising, 1941, was honored by the Ensemble performing B. Brazdžionis' poem "Bard Valiūnas".

Nuotrauka apačioje — Puškorius ir Petrulytė partizano pagarbai padeda gvū gėlių puokštę.

Laying a wreath in honor of the Lithuanian Partisan.

Foto J. Garla

Ateitis priklauso Lietuvai

Mieli lietuviai!

Pirmojo pasaulinio karo griuvėsių šešėlyje 1918 metų vasario 16-tą dieną atgimė nauja valstybė Lietuva — LAISVA NEPRIKLAUSOMA LIETUVA.

Prasidėjo gražus ir kūrybingas gyvenimas. Lietuviai visame pasaulyje vieningai prisidėjo prie Lietuvos atgimimo ir stiprėjimo. Ypačiai didelį vaidmenį Lietuvos atsikūrimo suvaidino Amerikos lietuviai. Jie jautriai išgyveno visus Lietuvos vargus bei džiaugsmus ir niekada neužmiršo savo tėvų šalies. Todėl ir komunistiniam okupantui užgrobęs Lietuvą 1940 metais, jie pirmieji išėjo viešai tą smurto aktą paneigti ir Lietuvos interesus ginti, kur tik galėjo, laisvajame pasaulyje. Jų įkurtoji Amerikos Lietuvių Taryba jau virš 30 metų vadovauja sunkiam ir atsakingam Lietuvos laisvinimo darbui.

Visi žinome ir suprantame, kad laisvės niekas nepadovanos veltui. Tik savo pastangų dėka ją galime atgauti. Kovoti už laisvę yra sunkus, daug išvermės ir pasiaukojimo reikalaujantis darbas. Pasiaukojimo ir pasišventimo iš visų lietuvių.

Kiekviena auka, kiekvienas pasiryžimas, pasiaukojimas, kiekvienas darbas prideda prie artėjimo į laisvės tikslą.

Maskva naikina mūsų žmones, griauja mūsų tautinius, religinius papročius, panaikina mūsų valstybę, bet niekada nepajėgs panaikinti mūsų troškimo laisvai kalbėti, kurti, gyventi, mūsų vilčių ateičiai, nes mes giliai tikime kiekvieno žmogaus laisvės instinktu, meile savo Tautai, kiekvieno žmogaus jausmu, siekimu — būti laisvu, nevaržomu, nekalinamu.

Simas Kudirka atėjo sustiprinti, prikelti mūsų sąžinę — meilę Tėvynei ir pasakyti mums, kad Lietuva yra dar gyva, kad mūsų broliai ir sesės nori laisvės ir laukia mūsų pagalbos. Mūsų visų — jaunų ir senų, vaikų ir tėvų, — kiekvieno lietuvių pagalbos!

Kudirkos žodžiai teisme "prašau nepriklausomybės mano Tėvynei Lietuvai" yra testamentas mums visiems, pavergtos Lietuvos ir laisvojo pasaulio lietuviams.

Ateitis priklauso Lietuvai — nes laisvės idėjos nemiršta, tik mūsų pareiga yra nukrypti ir išstvermingai bei vieningai tai siekti.

Dr. Kazys Bobelis
Amerikos Lietuvių Tarybos
pirmininkas

1972 m. vasario 16 d.

Vasario 16-sios prasmė

Iš Zenono Ivinskio raštų

Lietuvos Tarybos darbai ir vargai

Lietuvoje švęsdavome keletą tautinių bei valstybinių švenčių (Vasario 16, Rugsėjo 8, Lapkričio 23), kurios būdavo iškilmingai minimos. Rugsėjo 8-ji, kaip Vytauto neįvykusio vainikavimo data, buvo padaryta valstybine švente laisvu parinkimu; lapkričio 23-ji buvo kariuomenės šventė.

Anksčiau švęsdavome dar ir gegužės 15, kaip Steigiamojo Seimo susirinkimo šventę. Lietuvoje tačiau nuo pat 1919 m. populiariausia buvo Vasario 16-ji. Kaip ji atsirado?

Tretieji D. Karo metai ėjo į galą, bet taikos nesimatė. Karo operacijos buvo išsiplėtusios po įvairius žemynus. Jos vyko ir sausumoje, ir vandenyne, ir ore. Pabūklai vis intensyviau dundėjo ir drauge budino imperialistinių valstybių pavergtąsias tautas, keldami jose gyvas viltis išsilaisvinti. Lietuvių tauta, gyvendama tarp vokiečių ir rusų interesų plotų, tegalėjo tikėtis savo tautiniams siekiams palankių sąlygų tik tada, kai abu iš paskutiniųjų jėgų bekovodami bus labai nusilpninti arba griuvę.

Kai vokiečiai 1915 m. rudenį okupavo beveik visą etnografinę Lietuvą, Vilniuje buvo pasilikęs labai nedidelis lietuvių inteligentų būrelis. Dvejus metus jis rūpinosi nuo karo nukentėjusiųjų šelpimu, niekaip negalėdamas laimėti politinėje plotmėje. Tik 1917 m. gale vokiečiai, siekdami visą rytinį Pabaltijį sau pasilaikyti, kaip labai naudingą žemės ūkio kraštą, ėmė domėtis ir lietuvių klausimu. Jie vaizdavosi galėsią sudaryti iš lietuvių šviesuomenės savo politiniams siekiams naudingą "Pasitikėjimo Tarybą". Bet iš lietuvių nė vienas nesutiko būti tokios skirtos Tarybos nariu ir reikalavo rinkimų. Tautinė jų sąmonė buvo jau tiek subrendusi, kad ji pagimdė lietuvių tautos valstybingumo siekimą, kaip aiškų ir savaimę suprantamą idealą. Dar 1916 m. balandžio 9 d. slapta išleistame atsišaukime buvo, be kita ko, pasakyta:

"Tik laisvi palikę, svetimų tautų nevarinėjami ir negrumiami, tik laisvi valdovai laisvoj savarankiškoj Lietuvoj, tegalime savo gyvenimą tinkamai susitvarkyti ir, kaip kitos nepriklausomos pasaulio tautos, sau gražią ateitį nukloti..."

Po ilgų pastangų pagaliau vokiečiai sutiko leisti Vilniuje lietuvių konferenciją (1917. IX. 18 — 22), kurioje iš 33-jų apskričių susivažiavę 214 organizacinio komiteto numa-

tytų atstovų, išrinko 20-ties asmenų Lietuvos Tarybą. Ji pasijuto esanti pačių gyventojų įgaliota krašto atstovybė ir galinti ginti jo reikalus. Tai Tarybai teko svarbūs ir sunkiai suderinami uždaviniai. Ji siekė, žinoma, Lietuvos Nepriklausomybės. Bet čia jai skersai kelio stėjo vietinė vokiečių karinė administracija (Militärverwaltung) su iš centro einančiais, tiesa, dar gudriai maskuojamais, aneksiniais ir kolonizaciniais planais. Tarybos kova buvo nelygi ir labai įtempta. Ji perėjo kelias reikšmingas fazes. Tarybai vis reikėjo kovoti su okupantų imperializmu ir kietu nusistatymu. Todėl neapsiėjo be karčių nusivylimų. Per 14-ką Tarybos veikimo mėnesių jai nieko nebuvo užleista tol, kol nebuvo pasibaigęs karas...

Tuoj po išrinkimo, Taryba ėmėsi darbo. Ji rašė skundus ir memorandumus prieš nenekčiamus darbo batalionus, reikalavo iššvelninti maisto ir gyvulių (arklių) rekvizicijas. Buvo reikalaujama atmainų visose gyvenimo srityse. Bet su ekonominiais memoriais Taryba negalėjo apriboti savo veiklos. Jos uždavinys buvo politinis.

Nenormalios ano meto sąlygos reikalavo lietuvių tautą vesti realią politiką ir tarptautinėje plotmėje išnaudoti Lietuvos klausimui iškelti visur ir visas galimybes. O tų galimybių anuo metu, galima sakyti, nebuvo. Todėl neprotinga skaitėsi atstumti progą vokiečių imperialistinius siekimus sunaudoti savo valstybės interesams. Taryba iš tos reikšmingosios Vilniaus konferencijos buvo gavusi tokį mandatą:

Jeigu Vokietija (okupavusi valstybę) sutiktų dar prieš Taikos konferenciją ir pačioje konferencijoje paremti Lietuvos reikalus, tai lietuvių konferencija, turėdama omenyje, kad Lietuvos interesai normalinėse taikos sąlygose yra pasvirę ne tiek į rytus ir ne tiek į pietus, kiek į vakarus, pripažįsta galimu sueiti būsimai Lietuvos valstybei, nepakenkiant savarankiškam jos plėtojimuisi, į tam tikrus dar nustatytinus santykius su Vokietija.

Rytų fronte vis labiau ryškėjo irimo ženklai. Pagaliau po bolševikų perversmo (1917. XI. 7-8) Leninas skelbė taiką, nes nuo karo suvargusioj Rusijoj tik tas tegalėjo laikytis, kas nešė taiką. O vokiečiams labai rūpėjo, kad okupuotieji Pabaltijo kraštai tuoj padarytų sprendimus dėl savo ateities. Tokiu lietuvių apsisprendimu jie norėjo pasinaudoti taikos derybose, kad rusai nebegalėtų į Lietuvą reikšti savo pretenzijų.

Po ilgų vidaus kovų ir įtemptų santykių

su vokiečiais, 1917. XII. 11 Taryba deklaravo, kad nepriklausoma Lietuva yra atstatoma su sostine Vilniumi ir atpalaiduojama nuo visų valstybinių ryšių su kitomis valstybėmis. Tačiau ji buvo priversta skaitytis su gyvenimo tikrove ir turėjo pasisakyti stosiati už "nuolatinį (amžiną) tvirtą sąjungos ryšį su Vokietijos valstybe, kuris turėtų būti įvykdytas ypač militarinės bei susisiekiimo konvencijos ir muitų bei pinigų sistemos bendrumo pamatais".

Išgavę iš Tarybos šitokią ją slegiančią rezoliuciją, vokiečiai vis tik užmiršo savo pažadus. Lietuvos Tarybos nariai buvo gyvenę viltimi, teisingiau iliuzijomis tuoj laimėti Lietuvos valstybės pripažinimą ir tikėjosi pradėti krašto atstatymo darbą. Bet veltui! Tad XII. 11 d. nutarimas vedė Tarybą prie krizės, prie pirmojo jos skilimo. Tai buvo akivaizdus ženklas, jog ji nenorėjo eiti "Pasitikėjimo Tarybos" funkcijų. Greitai ir kita tarybos dalis, kuri buvo lietuvių tautos interesus, neva būsimosios krašto ateities labui, pastačiusi į pavojų, pasijuto esanti apgauta. Taikos derybose (Lietuvos Brastoj) vokiečiai ne tik neleido Lietuvos delegacijai dalyvauti, bet težiūrėjo grynai savo imperialistinių reikalų.

Iki tol Tarybos daugumai buvo atrode, jog, nedarant vokiečiams jokių pažadų bei pasiūlymų dėl ateities santykių, sunku būti laukti paramos ne tik Katalikų Centro, bet ir kairiųjų Reichstago partijų atstovų. O pačioje Lietuvoje vokiečiai vis grasino Lietuvos likimą rišti su Lenkijos klausimu. Bet ir toji Tarybos dauguma ėmė linkti į griežtesnius sprendimus.

Peržiūrėjus Tarybos nutarimus po 1917. XII. 11 nelaimingos rezoliucijos (1918. I. 8 ir 26), buvo pagaliau surasta bendra visiems Tarybos nariams priimtina formulė. Tai buvo ne kas kitas, kaip *Vasario 16-sios aktas*. Jo teksto svarbiausioji dalis sakė, kad Lietuvos Taryba "skelbia atstatanti nepriklausomą demokratinius pagrindais sutvarkytą Lietuvos valstybę su sostine Vilniuje ir tą pačią valstybę atskirianti nuo visų valstybinių ryšių, kurie yra buvę su kitomis tautomis. Drauge Lietuvos Taryba pareiškia, kad Lietuvos valstybės pamatus ir jos santykius su kitomis valstybėmis privalo galutinai nustatyti kiek galima greičiau sušauktas Steigiamasis Seimas, demokratiniu būdu, visų gyventojų išrinktas."

Šitas svarbus nutarimas reiškė Lietuvos Tarybos grįžimą vienybėn. Prieš tai Tarybos prezidiumas buvo atsistatydinęs. Posėdyje pirmininkavo dr. J. Basanavičius, kuris savo autobiografijoje įrašė: "Tai buvo šeštadienis, 12 val. 30 min., kada, man Taryboj pirmininkaujant ir skaitant paskelbimo formulę, tai ir atlikta tapo, visiems Tarybos nariams karštai delnais plojant".

Žiūrint teisiniu atžvilgiu į vasario 16-sios aktą, reikia pasakyti, kad Lietuvos valstybės

dar nebuvo kaip socialinio fakto. Tai valstybei trūko valdžios, pajėgiančios veikti imperiumu, kuri galėtų sucementuoti kitus du elementus, būtent, tautą ir teritoriją. Tos teritorijos gyventojai, į kurią Taryba etnografiniais ir istoriniais titulais nepretendavo, dar nebuvo suburti į funkcionalinį vienos valstybinės tautos vienetą. Juk Lietuva dar tebebuvo svetimos valstybės jėgų, būtent, vokiečių dispozicijoj. Todėl naujai paskelbti Lietuvos valstybė dar nebuvo išėjusi iš idėjų pasaulio. Lietuvos valstybė faktinai tapo įkurta laikotarpy tarp 1918.XI, kada buvo išleista pirmoji laikinoji konstitucija ir buvo sudaryta pirmoji laikinoji vyriausybė ir 1919. VII, kada Lietuvą galutinai paliko svetimos okupacijos liekana.

Tačiau šitie teisiškai istoriškai samprotavimai nė kiek nemažina politinės Vasario 16-sios akto reikšmės Lietuvos valstybės įkūrimo procese. Reikšminga labai yra tai, kad ta naujoji Lietuvos valstybė buvo paskelbta be jokių pasižadėjimų kitiems, neapsunkinta jokiais poliniais servitutais. Čia lietuvių tauta, kaip žymiausias to krašto socialinis veiksnys, per Lietuvos Tarybą, remdamosi tautos apsisprendimo principu, pareiškė savo valią ir tvirtą savo valstybės nusistatymą. Pati Taryba, remdamosi Vilniaus konferencija, pasiēmė sau teisę paskelbti Lietuvos nepriklausomybę, kur nebuvo jokių vienašališkų pažadų. Tautos suverenumo ir jos valios reiškęja čia buvo Lietuvos Taryba.

Vasario 16-tos aktas buvo labai drąsus žygis anuo metu. Jame susikondensavo ir pasireiškė visa ta Lietuvos žemės sąmoninga ir valinga energija, kuri Lietuvoj pamažėli augo ir stiprėjo per visą 19-į amžių ir ypačingai intensyvi tapo lietuvių tautiniame atgimime. Vasario 16-tos aktas yra tautinės vienybės žygis. Jis ne tik sulipdė suskilusią Lietuvos Tarybą, kuriai dėl pasireiškusių nesantaikos kabojo pavojus žlugti, bet taip pat ryškiai parodė, kad anuo metu atskiros grupės galėjo pozityviai bendradarbiauti, ypač kada ėjo kalba apie gyvybinius Lietuvos tautos ir valstybės reikalus.

Tad Vasario 16-sios aktas yra, berods, pakankamas laidas, kad ir dabartyje, o ypač ateityje, kai kalba eina apie pačius svarbiausius mūsų tautos ir valstybės klausimus, bus einama tuo prieš 30 metų *) sėkmingai eituoju bendro susitarimo vienybės ir protingu abipusių kompromisų keliu.

Antrosios konferencijos papildyta Lietuvos Valstybės Taryba. 1919-20 m. jai pirmininkavo Stasys Šilingas.

Vasario 16 ir "Lietuvos klausimas" anuomet

"Įžūli gauja!" (Freche Bandel!). Šitais dviem paniekos ir apmaudo žodžiais išreiškė Vyr. Vokiečių Rytų Fronto (Obosto) štabe savo nusistatymą vienas štabistų, kai išgirdo, jog Vasario 16-tąją Vilniuje Lietuvos Taryba paskelbė aktą, kuriame nebebuvo jokių konvencijų.

Taip, tikrai! Okupanto akimis tai buvo "akiplėšiškas" nutarimas. Akivaizdoje kietos okupacijos, kai rekvizicijų bei pyliavų, įvairių mokesčių ir arklių mobilizacijų našta vargino ir slėgė kraštą, tarti žodį, kad Lietuva skelbiasi nepriklausoma ir atsiskiria nuo vis valstybinių ryšių su kitomis tautomis, buvo drąsus žingsnis. Drąsus jis buvo dar ir todėl, kad kaip tik anuo metu, likvidavę rytinį (rusų) frontą, vokiečiai visas jėgas permetė į vakarus prieš prancūzus - anglus ir ką tik pirmuosius dalinius atsiuntusius amerikiečius. Kovo mėn. vokiečiai pradėjo savo didžiąją pavasario ofenzyvą, kuri per plauką ("antroji Marna") neužsibaigė anglų prancūzų katastrofa. Tai ypač ryškiai išskėlė Lloyd George savo memuaruose.

1918 m. vasario 16 d. dar daugeliui nebuvo aišku, kas pagaliau laimės karą. Tiesa, Amerika ginklavosi, mobilizavosi, siuntė pirmuosius savo transportus. Bet povandeniniai vokiečių laivai smaugė Angliją ir divizija po divizijos riedėjo iš rytų fronto į vakarus. Šitokioje situacijoje Lietuvos Tarybos žygis buvo imponuojantis.

Šioje foto nuotraukoje matome II-sios konferencijos papildytą Lietuvos Valstybės Tarybą, kuriai pirmininkavo A. Voldemaras. Lietuvių Enciklopedijoje ji astpausta be asmenų išvardinimo. Asmuo, LD red-jai pateikęs šią archyvinę nuotrauką, atpažino tik dalį: I eilėje — 1. Kun. K. Šaulys, 4. St. Šilingas, 5. Kun. J. Staugaitis, 6. J. Šernas, 7. ir 8. vienas iš Yčų (ar abu Yčai); II eilėje: 2. V. Dovydaitis, 6. K. Bizauskas, 8. V. Petrulis (ar P Klimas?).

Redakcija prašo vyresniosios kartos asmenis, kurie kai kuriuos (ar visus) asmenis atpažintų, mums pranešti, kad galėtume visą šią Tarybą identifikuoti.

Pasirušiusi Vasario 16 aktą, Lietuvos Taryba veikė ir toliau — turėjo daug vargo su vokiečiais, kol jų visos pretenzijos baigėsi, paskelbus karą paliaubas.

Pasivadinusį Lietuvos Valstybės Taryba, ji svarstė laikinosios konstitucijos sukūrimą, rūpinosi krašto valdymu ir gynimu, vyriausybės sudarymu ir pn.

1918 m. lapkr. 11 patvirtino ministerių kabinetą, sudarytą ir vadovaujamą A. Voldemaro.

1919 sausio 16-23 Kaune sušaukta II-ji konferencija; joje dalyvavo visos ministerių kabinetas (tuo metu vadovaujamas K. Sleževičiaus), apskričių, savivaldybių, miestų ir parapijų atstovai, viso 200. Išrinkta 8 nauji Valstybės Tarybos nariai (Tarybos nuotrauka viršuj).

Šioji Valst. Taryba pasisakė už demokratine Lietuvos respubliką ir Steigiamojo Seimo šaukimą. 1919 m. balandžio mėnesyje priėmė II laikinąją konstituciją ir ja remiantis tuometinį Tarybos pirmininką A. Smetoną išrinko Lietuvos prezidentu.

Taryba veikė trejus metus, t. y. nuo Vilniaus konferencijos 1917 metais iki Steigiamojo Seimo 1920 metais.

*) Straipsnis rašytas 1948 m. Vokietijoje.

O vistik vėliau Entantės (prancūzų, anglų, amerikiečių) kraštų (ypač JAV) veikliosios lietuvių visuomenės dalis savo spaudoje ir memuaruose darė Lietuvos Tarybai priekaištų. Iš dalies net buvo palaikomos Lietuvos nepriklausomybės priešų paskleistas nusistatymas, būk Lietuvos Taryba buvusi okupacinės vokiečių valdžios įrankis, veikusi jos diriguojama... Esą, be reikalo buvę pradėta tartis ir derėtis su vokiečiais...

Norėdami labai trumpai atsakyti į šitą priekaištą, turime žvilgterti, kaip atrodė ano meto Lietuvos padėtis tarptautiniu atžvilgiu. Deja, jau iš karto galima pasakyti, kad ji buvo Lietuvos atgimstančiam valstybingumui gana nepalanki. Iš vienos pusės reiškiamas noras išsaugoti buvusio sąjungininko Rusijos (bolševizmas buvo laikomas labai laikinu daiktu!), vakarines sienas, ar sujungti Lietuvą su Lenkija. Iš kitos pusės matyti, kad Santarvininkai apie Lietuvą beveik nieko tada nežinojo, arba veiklios lenkų propagandos būdavo gana klaidingai informuojami. Tad Entantės kraštuose, galima sakyti, "Lietuvos klausimo" nebuvo. Štai kai kurie faktai iš amerikiečių ir prancūzų spaudos.

Kai tik JAV įstojo į karą (1917. IV.), tuoj prie Valst. Departamento būsimosios taikos konferencijos reikalui buvo sudaryta plati mokslininkų komisija. Ji pasivadino "Inquiry" ("Tyrinėjimas"). Jos pirmininkas geografais Isaias Bowman savo knygoje "The New World", kurios 4-tas leidimas išėjo 1928 m., kaip ir dauguma "Inquiry" narių, Lietuvos klausimą jungė su atsistatantios Lenkijos likimu. Nors jis pripažino, kad Lietuva savo kaimynei neturėjo draugiškų jausmų, bet vis tik, kaip ir kiti ekspertai, manė, kad naudingiausia atnaujinti uniją. Pagal jį pagoniškos lietuvių gentys "toliau Kauno negyvenusios". Šituo būdu maždaug norėta pasakyti, kad į Vilnių lenkų teisės siekia seniausių laikų...

Panašiai galvojo prof. H. Lord ("Poland", , 1920), tikėdamas, kad Lietuva savo gera valia "įeis" į naujos Lenkijos ribas. Kiti Amerikos delegatai, kuriems H. Lordo galvosena atrodė "very pro Polish", tikėjo, kad Rusija dar atsikratys bolševizmo. Todėl nebuvo šalininkai plačios Lenkijos.

"Inquiry" (vėliau vad. "Intelligence Section") 1919 m. pradžioje taikos konferencijoje atstovams surašė instrukciją, kurioje rekomendavo Lietuvos ir Lenkijos unijas "Lietuva nėra pakankamai didelė, kad galėtų atskirai gyventi. Tos unijos pageidauja beveik visi lenkai, o ir lietuviai, gal būt, su ja sutikti galės, jei unijos nuostatai garantuos jiems lygybę tarp jų ir Lenkijos valstybės..." (R. Lansing: Memoires, 1925, 141-3 psl.)

Dar ryškiau matyti naujai Lietuvai abejingas, arba ir visai priešingas, nusistatymas iš prancūzų spaudos. Tarptautiniame forume silpnai tepajėgiantis prisistatyti Lietuva nepasitikėta. Vietoje žlungančio gero sąjungi-

ninko — Rusijos — Prancūzija siekė visom jėgom stiprinti Lenkiją ir jai pripažinti tiek, kiek tik ši įstengs paimti. Mokslinių studijų centre ("Comite d'Etudes"), kurio tikslas buvo moksliskai tirti Europos situaciją ir ruošti taikos konferencija medžiagą, viešpatavo prolenkiškos nuotaikos. Net toks žymus baltų kalbų specialistas, prof. A. Meillet rašė, kad tokia maža tauta kaip lietuviai "turi būtino reikalo grupuotis su kitomis gausingėmis tautomis" ("Pologne et Lithuanie", 1919).

Štai dalelė tų nuotaikų ir nusistatymų, su kuriais susidurdavo "Lietuvos klausimo" kėlėjai. Entantėje, kaip matome, to klausimo beveik nebuvo. Niekur lietuviams nebuvo atviro kelio į tarptautinius bei diplomatinis parketus. Tiesa, veikliai informavo Lietuvių Informacijos Biuras iš Šveicarijos, bet jo balsas daug kas neišgirdavo, arba jis būdavo nutildomas dar veiklesnės ir sumanesnės lenkų propagandos.

Šitokioje situacijoje buvo suprantama, kodėl Vilniuje susispietę ano meto patriotai lietuviai nutarė pasinaudoti vokiečiais, kurie, savų interesų vedami, sutiko kelti "Lietuvos klausimą".

Jie, žinoma, norėjo Lietuvą surišti konvencijomis ir ją galutinėje sąskaitoje sau pasilaukyti. Tai buvo aišku iš jų ano meto keliolikos knygų ir brošiūrų, kur buvo plačiai svarstomi projektai, ką daryti su iš rusų atimtu Pabaltijiu. Bet tą norą užimti Lietuvą vokiečiai norėjo neva gudriai užmaskuoti "laisvu apsisprendimu tautos", "norinčios susirišti" su jais pinigų, karo, muitų ir susisiekiimo konvencijomis.

Stipriai supramonintai ir maisto trūkstančiai Vokietijai visada buvo labai reikalinga žemės ūkio produktais turtinga Lietuva, ir jie ieškojo būdų Lietuvą pririšti prie Vokietijos. Šitą vokiečių "silpnębę" panaudodami, Vilniaus bei Lietuvos patriotai ir sutiko rinktis į Vilniaus lietuvių konferenciją (1917. IX. 18-23), išrinkti Lietuvos Tarybą ir t.t., nes tai buvo anuo metu vienintelis būdas kelti "Lietuvos klausimą" ten, kur gyveno pati tauta, kur buvo jos teritorija.

Čia peršasi tam tikra paralelė su senąja, didžiųjų kunigaikščių laikų, istorija. Lietuvos valdovai (Jogaila, Vytautas, Švitrigaila) ne kartą savo interesams panaudojo vokiečių ordino "silpnębę" koku nors būdu laimėti Žemaičius. Genialiausiai tai įvykdė Vytautas Didysis, iš vienos pusės ordinui Žemaičius keturiskart atiduodamas, iš kitos pusės, vėliau juos amžinai iš ordino atimdamas ir penkiems šimtmečiams nustatydamas pastoviausią Europoje sieną su vokiečiais...

Už 500 metų Lietuvos rūpesčiai su vokiečiais buvo panašūs. Lietuvos Taryba, sutikusi su tomis konvencijomis, turėjo budėti, kad neliktų apgauta. Ir kai ji pamatė, jog jos vokiečiai neįsileidžia į Lietuvos Brastos

Spaudoj ir gyvenime

MIELI LIETUVIAI J. A. VALSTYBĖSE!

Lietuvos nepriklausomybės diena, Vasario 16-oji jau čia pat. Lietuvių tauta rusų komunistų prislėgta ir naikinama, tos dienos viešai paminėti negalės. Negalės to padaryti ir lietuviai ištremti į tolimą Sibirą. Tik laisvojo pasaulio lietuviai šią dieną iškilmingai atžymės.

Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas (VLIKAS) ir Amerikos Lietuvių Taryba (ALTA) kviečia visus lietuvius Vasario 16-sios minėjimuose gausiai dalyvauti: pabrėžti nusistatymą, kad Lietuva teisės nepriklausomai tvarkytis laisvų pasaulio tautų šeimoje niekad neišsižadės, stiprinti pasiryžimą aktyviai siekti lietuvių tautai laisvės.

Jaunosios mūsų kartos išeivijoje parodytas užsiangažavimas Lietuvos nepriklausomybės atstatymo darbui, stiprina mūsų viltis šį tikslą pasiekti. O Kudirkos, Simokaičių, Brazinskių ir kitų tautos kovotojų pastangos bei aukos rodo, kad pavergtoje Lietuvoje nepriklausomybės siekimas yra gyvas ir stiprus.

VLIKAS ir ALTA dėkoja lietuvių visuomenei už vieningumą ir už moralinę bei finansinę paramą laisvinimo darbams. 1971 metų sausio 9-tą dieną VLIKO ir ALTOS vadovybės sutarė, kad "...Vasario 16-tosios proga renkamos aukos skiriamos Lietuvos laisvinimui ir siunčiamos ALTAI". Alta savo ruožtu remia Vliko veiklą. Matyt, kad šis sutarimas lietuvių visuomenės buvo teigiamai sutikta, nes jis pakėlė surinktų lėšų Lietuvos laisvinimo reikalams kiekį. Kviečiame visuomenę bei organizacijas ir toliau šio sutarimo bei tvarkos laikytis. Lėšos didele dalimi lems mūsų darbo sėkmę ateinančiais metais ir dėl to prašome aukoti dosniai, kaip ir anksčiau.

Dr. J. K. Valiūnas

VLIKO pirmininkas

1972 m. sausio 31 d.

Dr. K. Bobelis

ALTOS pirm.

derybas ir, užmiršę apie savo pažadus, težiūri tik savo imperialistinių siekių, ji paskelbė visišką ryšių nutraukimą su bet kuria valstybe, visišką lietuvių tautos nepriklausomybę.

Šitas aktas, nors sunkioje okupacijoje padarytas ir anuo metu Vakarų spaudoje, galima sakyti, nepastebimai praėjęs, vėliau tapo giliai reikšmingu ir istoriniu.

Tai buvo pirmasis viešas ir oficialus lietuvių tautos atstovybės pareiškimas pačiai tautai naudingiausia linkme.

Šis aktas reiškė konkretizavimą tų pastangų ir troškimų, kurie telkėsi lietuvių tautoje nuo "Aušros" laikų, kurie pirmą kartą buvo jau gera dalimi pasakyti 1905 m. Didžiajame Vilniaus Seime. Tobuliausioje ir iki tol niekur dar pasauliui nežinomoje formoje jie buvo pareikšti 1918 metų vasario 16-tą.

Roma, 1950.

PIRMOJI LIETUVOS KARIUOMENĖS PRIESAIKA

Šioje istorinėje nuotraukoje (kurią esame gavę iš kun. V. Palubinsko) yra užfiksuota pirmoji Lietuvos kariuomenės priesaika Kaune, Rotušės aikštėje. Pamaldas laikė, pamokslą pasakė ir karius prisaikdino Žemaičių vyskupas P. Karevičius (Altoriaus pakilimas matyti prie rotušės).

Foto nuotraukoje (apačioje) centre — Aviacijos mokyklos pirmoji laida; kairėje — Karo mokyklos pirmoji laida; arčiau altoriaus — Kariuomenės vadas su Vyriausiojo štabo karininkais.

→ Tautinė vėliava Karo Muziejaus bokšte, Kaune, nepriklausomos Lietuvos metais.

National flag flies over the War Museum in Kaunas during independence times.

↙ Karių priesaika (1919 m. 12 d. Rotušės aikštėje, Kaune) Lietuvos konstitucijai, kurią pripažino Lietuvos Valst. Taryba.

Army forces of Kaunas pledges its allegiance to the Constitution on May 12, 1919.

Iškilminga Kauno igulos prisaika gegužės 12 dieną 1919 m. Lietuvos laikinajai konstitucijai.

Kryžius

JEIGU prieš trisdešimt metų kam teko keliauti mažu laukų keliu nuo Girkalnio į Šimkaičius, gali dar atsiminti, kad Pakalniškių galukaimėje, piliakalnio pašlaitėje, toje vietoje, kur kelutis suko dešinėn į šlapias pievas, stovėjo kryžius, nė kiek nepanašus į kitus pakelėse stovinčius. Pats kryžius, iš tikrųjų, ir nedaug tesiskyrė nuo kitų: buvo sunertas iš dviejų stambokų ąžuolinių rąstų, nuo amžių patamsėjusių, lietaus išplautų, saulės ir šalčio smulkučiais plyšeliais sueižytų, iš kurių augo žalsvų samanų kuokšteliai ir pilkų kerpių dailiai išraišyti ornamentai. Kryžiaus viršūnė ir kryžmos galai baigėsi dideliais, laiko apgraužtais, bumbulais. Jie buvo iš kitokio medžio, nebe tokio atsparaus, ir atrodė daug vėliau pridėti. Tur būt, koks meistras norėjo pagražinti savo tekinimo meną tą didžiulę, kirviu ištašytą, sunkybę.

Patį kryžių galėjai praeiti ir nepastebėjęs, nes panašius, nors ir ne tokių sunkių, buvo pilnos Lietuvos pakelės, bet pro Kristaus Kančią vargu ar galėjo kas praeiti nesustojęs ar bent dar kelis kartus atgal negrįžtelėjęs. Tokios niekas niekur kitur negalėjo matyti. Net ir šiandien negaliu suprasti, kodėl ji nepasidarė pasaulio garsenybe. Nebent tik pats Dievas savo paprastume to norėjo. Ji buvo normalaus vyro didumo, išdrožta iš vieno medžio gabalo (net ir rankos nebuvo įdurtos), kiekvienas vėjo pagairių nušiūren-

tas narys virpėjo nuovargiu, priekin nusvirusi galva reiškė ir susimąstymą, ir nuovargį, ir skausmą, ir gal ateinančių dienų rūpestį. Ant galvos nebuvo įprastinio erškėčių vainiko, nei viršum jos stogelio, paprastai uždedamo saugoti šventumą nuo viską drenurtą kur į muziejų ir laikyti po stiklu. Garbuvo nupynęs vainiką iš pienių, varpelių, pakabučių, katpėdėlių, kukalių ir rugiagėlių ir papuošęs žemyn svyrančią galvą. Tą galėjo padaryti net ir didesnis vaikas, nes kryžius buvo toks žemas, kad Kristaus Kančia kojų pirštais jau beveik žemę siekė. Atrodė, kad jau daug sykių buvo papuvęs ir gal jau kelis kartus persodintas. Jeigu taip, tai turėjo būti nepaprastai senas, nes ąžuolas taip greit nepūva; tik kodėl amžius nenuplovė jam iš veido to nuostabaus gyvumo, jog stovėjai, žiūrėjai ir laukei, kad tuoj pakils žemyn nusiųrę vokai, akys pažvelgs į akis, prasivers lūpos, ir išgirsi žodžius, kurių pasaulis seniai laukė, kuriuos teologai ir poetai mėgino tūkstančiuose knygų atspėti, o tu išgirsi juos taip paprastai, kaip paprastai atsiskleidžia laukų ramunės žiedas.

— Tai meldies, ar tik taip sau žiūrinėji? — pažadino moteriškas balsas.

Krūptelėjau. Į kryžių išžiūrėjęs, nepajutau, kaip ji prišlepeno ir atsistojo šalia manęs. Tokia jau visiškai senutė, nuo amžiaus kiek linktelėjusi, gelsvu, raukšlių raukšlėmis išpintu veidu. Turėjo būti kada pilna, kad laikui užteko medžiagos tokiai daugybei ornamentų priramtyti, bet akys buvo gyvos ir jaunos. Prie jų ir laikas savo meistriškais pirštais nesugebėjo prieiti, lygiai taip pat, kaip ir prie viso to nuostabaus Kristaus Kančios veido. Vienoje rankoje ji turėjo krepšį buroklapių, o kitoje kelias šviežiai išrautas morkas.

— Gražus, — pasakiau, akimis metęs į Kristų.

— Gražus, o dar labiau brangus, bet nebeilgam, — atsiduso moterėlė ir perbraukė ranka per akis.

— Kodėl? Atrodo, kad dar ilgai galėtu stovėti.

— Galėtu, bet nebestovės. Gal dar metus, kitus. Juk matai, kad kojomis žemę jau beveik siekia. Kai į žemę atsirems, pasiims kryžių ir nueis kur kitur. Tik atsikelsim kurį rytą, ir neberasim.

Kilo noras priešintis, bet jau buvau išmokęs su žmonių tikėjimu kaktomušon neiti, todėl tik kokią minutę patylėjau vis žiūrėdamas į Kristaus veidą ir ypač į lūpas, kuriuos tarpais, atrodė, suvirpa, lyg norėdamos prašnekti, paskum pasakiau:

— Nuostabiai gražus darbas. Kas toks jį išdrožė? Jeigu dar gyvas tebėra, norėčiau tokį meistrą pamatyti.

— Niekas, tamstele. Kas tokį išdroš? Per praeitas Grabnyčias devyniasdešimt antruosius pabaigiau, visada čia gyvenau, ir jis visada toks buvo. Nė per plaukelį nepasikei-

tė. Tokutė būdama, — parodė ranka porą sprindžių nuo žemės, — jau vainikus jam pyniau. Tik tada juos uždėti nebuvo galima pasiekti. Vyrai nepasiekdavo, turėdavo gerai ant ko nors pasistoti. Kai kojas norėdavau pabučiuoti, prašydavau, kad kas pakeltų, o dabar kiekvienas vabalėlis gali. Nuodėminga akim negali žmogus pamatyti, bet jis smenga ir smenga.

— Tur būt, apačioj koks šaltinis yra, — ėmiau aiškinti. — Reikėtų pasitelkti vyrų ir perkelti į kitą vietą.

O pats galvojau, kad reikėtų perkelti tokį jokio ant pirštų nebuvo. Gal bus pramergasiai to nepasakiau, nes bijojau tokiais žodžiais užčiaupti jai burną. Jau ir dėl mano minties tik į kitą vietą perkelti, ji papurtė galvą.

— Žinai, tamstele, niekas jo čia nepastatė, niekas ir kitur neperkels! — tvirtai kaip kirste nukirto.

— Nepastatė? — nustebau.

— Žinoma, kad ne. Pats atėjo ir pats vietą pasirinko, tik mes vis kraunam savo vargus, rūpesčius, visokius negerus darbus jam ant galvos, tai nuo jų ir smenga, ir smenga...

Nutilo ji. Tylėjau ir aš. Abu žiūrėjom į kryžių. Iš lėto ji susitupė į vešliai suaugusias pakelės smilgas. Atsisėdau šalia ir aš, vis galvodamas, kaip visą kryžių reiktų perkelti į muziejų, bet tylėjau.

Ji nusiskynė smilgą ir ėmė vynioti apie pirštą, lyg norėdama pasidaryti žiedą. Kito jokio ant pirštų nebuvo. Kal bus pramergavusi visą amžėlį, o gal, nuo darbų apdilusi, nusimovė ir padėjo prieskrynin įkapėms.

— Suprantu, kad jums jauniems ir mokytiesiems ne viską lengva suimti į galvą, — po kokios minutės prašneko. — Jum pirma viskas turi būti patikrinta ir į knygas surašyta. Svarbiausia, kad į knygas būtų surašyta. Skaičiau tų knygų ir aš. Ir dabar dar paskaitau, dėkui ponui Dievui, — akis šviesias davė. Ir laikraščius dar paskaitau. O skaitydama vis pagalvoju, kad visko vistiek surašyti negalima. Kiekvienas žmogus kitaip gyvena, ir kaip tu viską į knygas sudėsi. Kad ir tas mūsų kryžius — kas jį surašys į knygas. Kas surašys, kiek jam ant pečių ir kiek ant širdies sukrauta.

Ir vėl nutilo. Dabar smilgą jau buvo nuvyniojusi nuo pirštų ir kramtė tarp dantų. Staiga nusišypsojo.

— Ir dantis beveik visus tebeturiu. Dievilis tikrai man buvo geras. Ir gyvenimą gražų turėjau. Kartkartėmis pati save pabaru: "Marijon, už tokį gyvenimą tau reikėjo ne po vieną vainiką jam pinti, bet po kelis." Juk iš knygų esi skaitęs apie baisiuosius maro metus, — staiga pasuko kalbą nuo savęs tolyn. — Dabar apie juos niekas nebeužsimena, o kai buvau vaikas, jie visų lūpose tebebuvo. Nors patys ir nebuvo maro pergyvenę, bet atsiminė iš tėvų ir senelių.

Nukelta į 10 psl.

Miško broliai

Poemos fragmentai

Skiriama didvyriams, kritusiems kovoje už Lietuvos laisvę su maskoliškais okupantais 1944 - 52.

□

Šventas Jonas nebesaugo mūsų brastų, —
Jų nebėr per ašarom patvinusias upes.
Veltui kryžkelę ieškotum tą surasti,
Basas Kristus kur rymojo rūpesčių dūmas.

Per laukus plačiuosius nuriedėjo tankai,
Pažymėti siaubo, žvaigždėm raudonom:
Spiaudė ugnį, bėrė kulkas tankiai,
Draskė širdis jaunas rankom kruvinom.

Nėra prieglobsčio, ir nēr kur pasidėti:
Svetimiems nerūpi Lietuvos dalia.
Per lavonus rieda su vikšrais dantėtais,
Deginamus sodžius maišo su žeme.

Šautuvėli mano, laiboji nendrelė!
Priešo audras didžias teks mums atlaikyt...
Ar motos jau stovi ant visų kalnelių —
Šiandien esam gyvi, ar išliksim ryt?!

□

Per pelkynus, slaptom braston,
Miško gilumon...
Iki juostos purvan skęstam
Kojom sužeistom.

Krito Stepas ir Antanas:
Viešpaties valia!
Už pelkyno kraujo klanas
Ir kančios dalia.

Atitrūkom, lyg nuo žvėrio,
Rusų užklupti.
Poilsis mums miško vejoj —
Tamsumoj, nakty.

Ošia medžiai, šlama lapai,
Širdy neramu:
Liko broliai ten bekapiai
Po dangum žydriu.

□

Motinėlė mano brangi!
Bučiuoju rankas.
Laiškas iš miškų padangės
Gal tave suras...

Kur klajoji, tu, vargdienė,,
Tarpe svetimų?
Įdedu tau miško gėlę
Nuo mūsų visų.

Menkas žiedas tos gėlytės,
Bet kvapu stipri —
Nepaliaujam žemę gynę
Su viltim širdy.

Neraudoki sūnaus savo,
Tu juk ne viena!
Kovą vesim iki galo, —
Laiminki malda!

Aušros gesta, aušros švinta, —
Keičiasi laikai.
Kas kovoj šiandieną krinta,
Gyvens amžinai!

Motinėlė mano brangi!
Tu kaip Lietuva:
Ašarų upeliais brendi,
Alksti, vos gyva.

Apkabint tave norėčiau,
Ašaras sūrias,
Ašaras dėl Nazariečio
Tau nubraukt sunkias.

□

Vyturėli, laukų paukšti!
Čiru viru virš arimų!...
Dangus rytuos ima aušti,
Laukuose viskas apmirę.

Šulnių svirtys ilgakaklės
Dairosi į kelio vingius.
Išmuštais langais, apakę,
Gryčios klausosi sustingę.

Nėra bėrių, nēr žalmargių,
Tvartų durys — juodos skylės...
Dėl kelių žemelės margų
Gudas Sibirą paskyrė.

Dirvos likę neužartos,
Arklas pamestas vagoje...
Ten, kur sėjo kartų kartos,
Usnys ir dagiai bujoja.

Vyturėli, ryto paukšti!
Vienas tu dangaus mėlynėj...
Sveikink saulę, sveikink anksti
Apleistų laukų platybėj!

□

Naručio ežeras rytuose —
Toli iki Kazlų Rūdos.
Rudiškių girios siaurutinėj
Šalies dalyj; iki Merkinės
Kelionė ne vienos dienos.
Nueis elgeta skarmaluos,
Nuneš įsakymą tarboj,
Išmaldų kąsnių sujauktoj.

Įsako generolas Vėtra
Būt pasiruošus apsigint:
Ties Dusetą sribai sujudę,
Telkia jėgas į vieną vietą, —
Miškų kovotojus išskint.
Reiks kovą atlaikyti kietą...
Išsaugok, Viešpatie, karius!
Apginki Lietuvos pulkus!

Nuo Dukšto ir nuo Utenos
Vorelės traukia naktimis
Ir telkiasi ties Dusetom,
Tematomos žvaigždėm vienom.
Kai rytmetį gaidžiai pragys,
Paslėps jas miškas nuo dienos,
Paslėps nuo priešo ir savų,
Jam parsidavusių šnipų.

Negrįstas Dusetų miestelis,
Gatvėse dulkių amžinai
Sukelti debesys pakibę,
Lyg tai Vienužio būt gadynėj
Aplink kalnai ir ežerai,
Tarp jų vingiuojantis takelis.
Nuo vakaro iki aušros
Nieks tamsoje nepravažiuos.

Sribų buveinė — klebonija,
Dviaukštis pastatas mūrinis.
Langai nušviesti elektrinės,
Žvalgai sulindę į varpinę.
Nepastebi dangus nurimęs:
Audra jau čia, bet dar nelyja.
Nujaučia jau sribai nervuoti —
Darbų apyskaitą reiks duoti!..

Palaiminta nakties audra,
Palaiminta talka Perkūno!
Griausmų simfonijos trenksmai,
Išgąsdintų balsų šauksmai,
Šiurpu nueinantys per kūną!
Palaiminta nakties danga!
Kaip kūjo dūžiai į priekalą,
Kulkosvaidžiai aplinkui kala...

□

Mūsų rūpestis — laisvės troškimas...
Mūsų skausmas — Tėvynės kančia...
Kad ir koks beištiktų likimas,
Mes aukojamės tau, Lietuva!

Tegloboja mūs ryžtą Praamžius,
Aukščiausio tesaugo valia!
Mūsų kruviną auką per amžius
Teminės prisikėlus tauta!

Kovos mūsų priesaiką šventą
Išlaikyt pažadėjom ugnim,
Pražuties jei prieitume krantą,
Nusinešim kartu su savim.

Kas išduos, atsimes — prakeikimas
Ji telydi per kartų kartas!
Te išdils iš tautos atminimas,
Tegu kapo jo nieks nesuras!

1964.

(Apie šią poemą ir jos autorių žiūr. 11 puslapyje anotaciją "Šiame numeryje")

Sakė, vėjas toks užpūtęs, ir visi gulo, gulo ir nebekėlė. Kiti sakė, kad juodi raiteliai naktimis per kaimus jodinėjo, ir kur tik prajojo, kitą rytą pusė žmonių nebekėlė, o kitą rytą ir kita pusė, tik kuriam nepasitaikydavo tą naktį būti namie, arba kuris būdavo tuo kartu nuėjęs po kryžium pasimelsti, išlikdavo tos nelaimės neužgultas, bet užtat tokie turėjo rūpintis ir ligoniais ir gyvuliais. Mūsų kaimas tada buvęs daug didesnis. Sako, visą dieną lijęs lietus, į vakarus kiek prasi-blaiivė, bet tada iš alkakalnio pakilo būriai juodvarnių, nutūpė visus medžius, visus stogus, šunes ingzdami pro duris į vidų veržėsi. Nuo jų krankimo net ir žmonės šurpas krėtė. Ir sutemo daug anksčiau, negu kitas dienas. Kitą rytą nebebuvo jokio juodvarnio, bet žmonės ėmė kristi, kaip lapai. Tik vienas Darvydų Ignacas išliko sveikas. Vakarų ryškiai buvo išsivežęs kanapių aliejaus prisigrūsti. Namu grįžo praušus, ir visus namiškius jau rado maro pagautus. Ir visi kaimynai buvo pagauti. Tą dieną dar šis tas krutėjo, bet į trečią – paliko tik vienas. Stiprus, sako, buvo vyras. Dabar tokie nebeužauga – žmonės pamėgo lengvai gyventi. Bet dabar ir gali, o tada reikėjo dirbti sunkiai, užtat ir užaugdavo, kaip ąžuolai. Nei lietus, nei šaltis, nei vargas tokių neišgąsdindavo. Neišgąsdino nė Ignaco. Ėjo per dieną nuo vieno kiemo ligi kito. Žiūrėjo gyvulius, padėjo ligoniams, išnešdavo iš namų mirusius. Matai, antai, tą kalvutę ties kaimo viduriu, tai ten smėlynėje iškasė duobę ir krovė mirusius, kaip malkas. Kiek per dieną sukraudavo, vakare užkasdavo, kad per naktį šunes neištasytų. Vieną vakarą grįžta užkasęs tos dienos mirusius, žiūri ir savo akim netiki: papieviais ateina žmogus didžiuliu kryžium nešinas. Ignacas, nors ir pavargęs, paėjęs pasitikti. Pagalvojo, kad kas nors neša pastatyti ant savųjų kapo. Bet žmogus, nors ir atrodė lyg kur matytas, buvo visiškai nepažįstamas. Ignacas užkalbino ir pasisiūlė padėti nors ligi savo kiemo panešti. Sakė: "Pamilšiu karves, duosiu užvalgyti, o paskum gal pakinkysiu arklius, ar ką. Kur tu čia vienas tokią sunkybę vilksi." Savo kieme kryžių atrėmė į sieną (senelė rodydavo dar ir tą vietą, kur trobos gale siena buvo nubrozdyta), žmogų paliko pasieny pasėdėti, o pats nubėgo karvių melžti. Paskum valgydindamas jį duona ir pienu paklausė: "Tai iš kur tamsta ta kryžių neši?" "Iš toli. Galėtum sakyti, kad iš pasaulio krašto", nusišypsojo nepažįstamasis. "Ir vis vienas. Ar taip jau visi išmirė, kad nebėra kam padėti?" "Neišmirė, bet visi turi kitokių reikalų." "Aš galėčiau padėti," visiškai nuoširdžiai pasisiūlė Ignacas. "Tik kas prižiūrės ligonius ir kas palaidos mirusius. O ir gyvulius reikia apeiti. Nepaleisi juk palaidų į laukus. Jeigu

netoli, tai ligi išnaktų galėčiau panėšėti, o jeigu toli, pakinkysiu porą arklių. Paskum gražinsi. Juk negali vienas tokios sunkybės vilkti." Žmogus vėl nusišypsojo. "Nebetoli," pasakė keldamasis nuo suolo ir mėgindamas imti kryžių. Atrodė toks silpnas ir išvargęs, kad Ignacas pašoko ir sušuko: "Palauk, vienam nešti tai jau neleisiu. Imk už galo, o aš paimsiu už kryžmos!" Paėmė kryžių, užsivertė ant pečių ir junta, kaip kojos į žemę smenga, kaip pečiai gniūžta, lyg visą pasaulį būtų paėmęs nešti, bet sukando dantis ir žengia, nors ir drebėdamas, nors svyrudamas. "Dieve, padėk man," tyliai šnabžda. "Kad tik nesuklupčiau, kad tik galo negaučiau. Kas rytoj viską sužiūrės."

Išklampojo per gatvę, paėjo galiuką už kaimo, nepažįstamasis ir sako: "Užteks. Palik mane čia." "Tai vienas mėginsi nešti?" atsuko Ignacas galvą per petį. "Padėkim, toliau nebenešiu. Čia bus gera vieta," ir vėl nusišypsojo žmogus. Ignacas nuleido kryžių ant žemės ir atsisuko į žmogų. "Jeigu čia norėjai statyti, reikėjo sakyti. Būčiau kastuvą paėmęs. Be kastuvo juk nepastatysim." "Nesirūpink. Dabar eik namo. Reikia ir tau pailsėti." "Tai einam kartu. Jeigu nenorėsi gulti į lovą, daržinėje yra šieno. Duosiu gerai užsikloti." Bet žmogus atsisėdo ant kryžiaus, pasirėmė rankomis smakrą, pakėlė akis į Ignacą. "Dėkui už gerą širdį," pasakė, "bet aš pasiliksiu čia. Ar svarbu, kur Dievo žmogus galvą priglaus. Ir dar dėkui, kad man naštą palengvina. Eik, namie tavęs laukia ligoniai, ir numirėliai, ir gyvulėliai, o aš čia noriu pasėdėti ir daug ką apmąstyti."

Ignacas jau buvo bežengias eiti, bet atsuko ir dar kelius akimirksnius žiūrėjo į mąstantį žmogų. "Klausyk," pagaliau tarė. "Tu turėtum būti kur nors iš čia pat. Beveik galėčiau prisiekti, kad esu kur nors matęs." Žmogus vėl pakėlė akis, pažiūrėjo, nusišypsojo. "Gal ir iš netoli, o gal ir dar iš arčiau. Bet dabar jau visiškai temsta. Rytoj ateik, pasišnekėsime daugiau. Aš čia lauksiu." Ignacas dar norėjo ką sakyti, bet nebegalėjo surasti žodžių, tik patraukė pečiais ir nuėjo. Galiuką paėjęs, pajuto mirtingą nuovargį. Žengia žingsnį ir, rodos, kad jau bus paskutinis. "Jau, tur būt, ir mane negeroji ima," galvojo. "Kai ir aš nugriūsiu, nebebus kam nė duobės iškasti." Taip galvodamas parslinko namo, griūvo troboj ant suolo ir pabudo tik kitą rytą. Pabudo ir nustebo. Troboje visi ligoniai buvo sveiki. Ir kaime visi buvo sveiki. Kas buvo numiręs, tas nebesikėlė, bet kurie nespėjo numirti, vaikščiojo, kaip nesirgę. Tvarkėsi apie namus, žiūrėjo gyvulius, laidojo ir apverkinėjo mirusiuosius. Bet visi džiaugėsi, kad liga taip iš karto išėjo, kaip ir buvo atėjusi. Ignacas irgi bėgo, visiems padėjo, parodė kur kieno palaidotas, ir tik apie pietus teatsiminė keistą nepažįstamąjį. Jeigu ligi to laiko tebelaukia, kaip žadėjo laukti, tai turėjo būti ir gerai išalkęs.

Prisipylė pusąotį pieno, paėmė griežinį duonos, pasilipęs ant aukšto, dar atsirėžė lašinių gabalą ir išsiskubino. Išėjęs galan kaimo net stabterėjo. Prieš akis stovėjo didžiulis kryžius. Pastatytas atrodė net daug didesnis už tą, kurį vakar nešė. Sarmata išpylė Ignacą. Žmogus, matyti, laukė, laukė, nesulaukęs susirado kastuvą, pastatė kryžių ir nuėjo, nes nė jokios gyvos dvasios aplinkui nebuvo matyti. Dairydamasis po laukus, ar nepamatys kur nepažįstamojo, priėjo prie kryžiaus, pakėlė akis ir sustingo: nuo kryžiaus į jį žiūrėjo tas pats žmogus, kurį vakar paliko sėdintį ir sakantį, kad turįs daug ką apmąstyti. Paleido iš rankų ąsotį pieno ir griežinį duonos, nusiēmė kepurę ir nė nepajuto, kaip keliai pradėjo linkti. "Viešpatie, Jėzau Kristau!" sušnibždėjo. "Tu vakar atėjai pas mane, ir valgei, ir gėrei, ir šnekėjom, o aš Tave nepažinau. Atleisk, Viešpatie." "Kelkis," tyliai ir labai paprastai prašneko Kristus. "Dabar pažįsti, tai tas jau gerai. Eik ir visiems pasakyk, kas vakar atsitiko. Tegu visi neša savo džiaugsmus, rūpesčius, vargus, nuodėmes, atgailas ir deda ant šio kryžiaus. Šviesūs darbai kels jį į dangų, o tamsūs spaus į žemę." Kristus nutilo, ir čia pat Ignaco akyse pavirto iš medžio išdrožta Kančia.

Ilgus metus jis stovėjo aukštas, kartais atrodydavo, kad net pradeda augti, o paskum ėmė grimsti žemėn. Dabar pats matai, kiek beliko, o mes dar vis kraunam ir kraunam visokias sunkybes Jam ant galvos. Man niekas nepasakė, bet savo sena širdim jaučiu: kai tik kojos pasieks žemę, Jis pasiims kryžių ant pečių ir eis ieškoti kitos vietos. Paliksim našlaičiai. Vertai, bet vistiek našlaičiai.

Su tais žodžiais senutė pakilo, kiek pasistiebusi pataisė gėlių vainiką, atsiklaupusi pabučiavo vinimi perkaltas kojas ir nuėjo.

Kaip užburtas keliolika minučių žiūrėjau į tą poros colių tarpelį tarp jo kojų ir avių trumpai nugrauztos žolės, paskum staiga nuplieskė mintis: o jeigu čia ne mitas, bet teisybė. Jeigu jis pakils, pasiims kryžių ir išeis ne kitos vietos ieškoti, bet visiškai iš šios žemės išeis. Ir kas bus, jeigu išeidamas išsineš ir artimo meilės įstatymą, kuris mums ir po dviejų tūkstančių metų dar toks svetimas...

Apsidairiau. Vidurdienio kaitriam tylume skendo laukai, sodai ir kaimo trobos. Kristaus nė mažiausias veido bruožas nejudėjo, akys buvo ramios, o žvilgsnis paskendęs amžinybėje. Niekas net nesirengė duoti kito atsakymo, kaip tik tą, kuris tyliu kraupumu ruseno mano paties širdy.

BARĖNO "DVIDEŠIMT VIENA VERONIKA"

"Gražumybė, kuri verčia gyventi." (Iš teksto)

Nedaug mūsų grožinės literatūros veikalų skirta moters gyvenimui aprašyti ar giliau į jį pažvelgti. Dar mažiau, — kur svarbiausiu veikėju būtų inteligentė, bet kukli moteris, kasdienos žmogus, neskambiu visuomenėje vardu, nepaliekanti didesnių pėdsakų nei istoriniu, nei ideologiniu atžvilgiu.

Tokią veikėją (personažą) savo pastarojoje knygoje sukūrė rašytojas Kazys Barėnas: tai Veronika, išėjęji (viename Anglijos mieste) dulkstanti mokytoja.

"Dvidešimt viena Veronika" paties autoriaus neįžymėta nei romanu, nei apysaka ar novele (novelių rinkiniu). Bet atrodo, nebūtų daug suklysta, šį beletristikos veikalą pavadinus novelių romanu, kadangi keli ryškieji veikalo asmenys vienu ar kitu būdu darosi centrinio veikėjo — Veronikos — gyvenimo dalimi, ar bent jos charakterio atskleidžiamuoju aspektu; ir būdingi atskiri pasakojimai (lyg ir novelės) nupiešia visą, gana įvairų ir pilną Veronikos būdo ir jos gyvenimo paveikslą. Dvidešimt viena — tai viena ir ta pati Veronika, tik dvidešimt vienas aspektas, dvidešimt viena jos gyvenimo iškarpa, dvidešimt viena situacija.

Prisimenant K. Barėno prieš porą metų išleistą knygą "Tūboto gaidžio metai", kur svėrė ūkininko ir jo berno (lyg ir augintinio) sudėtingi charakteriai, kur šalia buitinių vaizdų, plėšėsi lietuvių ir laisvės prieškarinių Lietuvos dienų problemos, — šioje knygoje lygiai teka vienos moters (Veronikos Šventarienės) buitis, lyg ramiai čiurlenčio upelio srovė, tik tarpais paburbuliuodama, užkliudyta kitų jos artimųjų ar aplinkos žmonių problemų.

Į savo aprašomą Veroniką autorius žiūri lyg iš šalies ir nesijaudindamas, neperdėdamas pasakoja apie visa, kas šios moters aplinkoje ir kas jos širdy dedasi. Nei labai didelių dalykų, nei per daug audringų minčių; visa paprasta, natūralu ir gražu. Skaitai, gėriesi ir galvoti: iš gabaus rašytojo plunksnos gali išplaukti įdomūs vaizdai ir parko takeliais vaikstant, ir apsiperkant krautuvėje, ar net valdžioms verčiantis, nors veikalo "herojai" tebutų kelintaeiliai tų perversmų pasyvūs dalyviai... Viskas įdomu. Viskas giliai žmogiška. Žmogaus moralė suvesta į tokį paprastą, tačiau giliai prasmingą dėsni: "Žmoguje ižiūrėti žmogų". Ir gyvenimo tikslas (pagal Veroniką) toks aiškus: užjausti, pagelbėti, būti teisingu ir žmogiškai išdidžiu (kai ima stumdyti kokie perėjūnai). O kai šeima paliečia mirties sparnas, kai senatvė ir ją pačią (Veroniką) riečia į traga, guodžia bent žydinčių krūmų paglostymas: "Gražybė neišpasakyta. Gražumybė, kuri verčia gyventi."

Knygoje yra ir psichologinių ploknybių — pvz., Veronikos "flirtas" su amerikiečiu daktaru. Bet visa ši istorija sukurta taip meistriškai, taip morališkai nekaltai ir kartu taip moteriškai jautriai, kad ši Veronikos "istorija" išlieka kaip viena labiausiai įsimintinų veikalų vietų.

Barėno pasakojimas visuomet lėtas, šaltas, nesuinteresuotas, sakytum šiltai epinis. Nežiūri jis į žmogų iš Parnaso aukštybių, bet ir neįvelia jo į "sturm und drango" sukurius — visa taip paprastai žmogiška. Pasakojimo stilius jau atpažįstamai "barėniškas", ir dėl jo turėtų išsamiau pasisakyti literatūros kritikai profesionalai. Barėnas tuo požiūriu jau atsistoja šalia kitų aukštaičių stilistų, kaip Vaižgantas, Ančiūšis, Katiliškis. Charakteringa jo sakinio sintaksė, įdomus žodynas, nereta originalių išsireiškimų.

"Dvidešimt viena Veronika" — vienas tų veikalų, kurių labai trūko apie išėję lietuvių egzilą, nebe ūkininką.

A. R.

Kazimieras Barėnas, **Dvidešimt viena Veronika**. 21 apsakymas. Nidos Knygų Klubo leidinys Nr. 83. 460 psl. Kaina \$4.50

500 "LAIKO" NUMERIŲ

Argentinos lietuvių laikraštis "Laikas" pernai lapkr. mėn. išleido savo 500-ąjį nr. "Laiką" leidžia Tėvai Marijonai — Mendoza 2280, Avellaneda, Buenos Aires, Argentina. (Laikraštis pusės "Draugo" formato, 4 (ar daugiau) psl.).

Sukakties proga verta pažvelgti bent trumpai į Argentinos lietuvių istoriją. Pirmieji emigrantai šį kraštą pasiekė dar XIX šimtmečio. Emigrantų skaičius pamažu didėjo ir didžiausią skaičių pasiekė ekonominės krizės metais, kada iš Lietuvos bedarbiai, negalėdami patekti į šiaurės Ameriką, ryžosi išbandyti laimę pietinėje. Atsiradus didesniai lietuvių skaičiui, kūrėsi naujos organizacijos, buvo pastatyta Aušros Vartų bažnyčia ir įkurta lietuviška parapija, vedama Tėvų Marijonų; Lietuvos vyriausybė įsteigė konsulatą ir lietuvišką mokyklą, nusiųsta mokytojų, kultūrininkų; išėjo keletas laikraščių, kurių vieni ilgiau laikėsi, kiti trumpiau.

Po II pas. karo į Argentina atvykus naujam lietuvių skaičiui iš Europos stovyklų, čia rastas tik vienas "Argentinos Lietuvių Balsas". Katalikai pasigedo savos spaudos. Tai spragai užkišti prieš 23 metus susirinkęs lietuvių inteligentų būrelis, tuomet kunigo, vėliau vyskupo Pranciškaus Brazio (dabar jau mirusio) iniciatyva, nutarė leisti laikraštį, kuris pavadintas vardu "Laikas". Pirmas nr. išėjo 1948 m. rugsėjo 1 d. Jo atsak. redaktoriui pasirašė kun. K. Vengras (jau miręs), bet laikraščio spiritus movens buvo kun. P. Brazys, suspietęs aplink sav redakcinį vienėtą.

Dvejis metų laikraštis buvo išleidžiamas kas mėnuo, po to pradėtas leisti kas dvi savaitės. Bendradarbių skaičius padidėjo, skaitytojų būrys išaugo. Įsigijus nuosavą spaustuve, laikraštis atsistojo ant

dar stipresnių kojų, skaitytojams nešdamas katalikiškai patriotinę mintį, keldamas vietos visuomenines problemas bei informuodamas apie Argentinos lietuvių gyvenimą ir veiklą.

Išvykus vysk. P. Braziui, "Laiką" redagavo kun. P. Garšva, dr. A. Kleiva, A. Petraitis, J. Vedegys, kun. A. Steigvilas St. Babronis, J. Mikalčius O. Kairėlienė. Dabar redakcinį vienėtą sudaro kun. A. Steigvilas ir Cna Kairėlienė; administratorius (nuo 1951 m.) brolis Pijus Gudelevičius.

Nors laikraščio redakcijos nariai keitėsi, bet jo forma ir pirmųjų steigėjų idėja liko ta pati. Stovėdamas lietuviško spausdinto žodžio fronte, laikraštis skleidžia krikščionišką, lietuvišką dvasią, jungia tautiečius kovai dėl nepriklausomos Lietuvos.

Sukaktuvinio "Laiko" numerio garbės leidėjos yra Los Angeles lietuvės; R. Aukštkalnytė, J. Čekanauskienė, O. Deveikienė ir O. Metrikienė. (L. I.)

— "Draugo" romano konkurse, XXI-mame iš eilės, premiją laimėjo Vacys Kavaliūnas už romaną "Aidai ir šešėliai".

V. Kavaliūnas 1963 metais laimėjo premiją už romaną "Kalnų giesmė". Tai buvo pirmas didesnis autoriaus pasirodymas po to, kai su savo kūrybos darbais rodėsi belankydamas V. D. Universiteto humanitarinį fakultetą. 1934 m. baigęs universitetą (stud. lietuvių ir prancūzų literatūras), buvo mokytoju Tauragės ir Vilkaviškio gimnazijose. Vilkaviškyje buvo pakeltas inspektorium ir vėliau gimnazijos direktorium.

Į JAV-bes atvyko 1949 m. 1957 m. Clevelando universitete studijas pagilinęs gavo prancūzų literatūros magistro laipsnį.

Periodikoje yra spausdinęs rašinių lietuvių ir prancūzų literatūros temomis. Clevelande dėsto literatūrą lituanistinėje mokykloje.

Yra parašęs "Čiurlionio" ansamblio veiklos monografija "Gimtosios žemės giesmė".

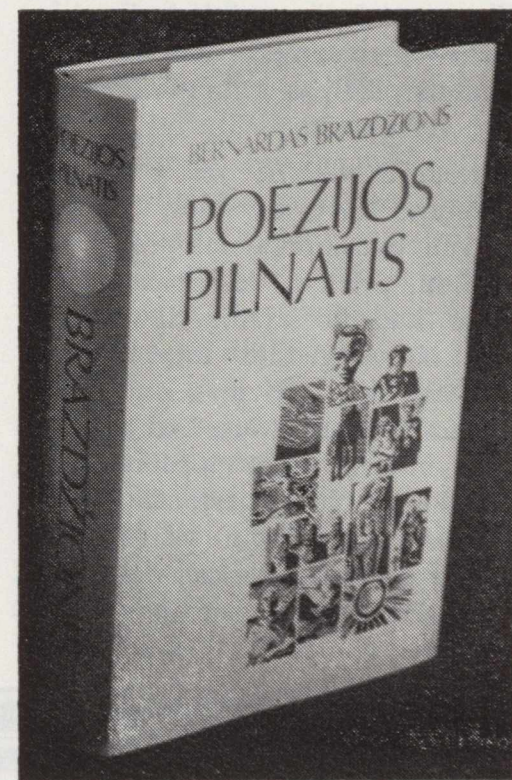
Šiame numeryje:

(ž. 9 psl.)

9 puslapyje spausdinamos poemos fragmentų autorius yra H. Blazas.

Henrikas Blazas (g. 1904, m. 1964 m.), žinomas kaip plačiai pasireiškęs laikraštininkas, sumanus laikraščių redaktorius, satyros ir humoro laikr. "Kumtaplio" vienas steigėjų, ir jo vedamųjų (satyrinės publicistikos) rašytojas. Dar jam gyvam esant, esame iš jo gavę pluoštą mintingos poezijos, kurios dalį (Credo) išspausdinome LD žurnalo puslapiuose.

Dabar vėl neseniai jo duktė Inga Tumiemė, gyvenanti Los Angelėse, įteikė mums H. Blazo eilėmis rašytą poemą "Miško broliai". Savo turiniu ir nuotaika ji tokia autentiška, kad skaitydama užmiršti autorių ir imi tikėti, jog tai vieno iš partizanų poetų kūrinys. Nors savo forma ji nepasiekia šiuo metu priaugusių mūsų literatūrinių standartų lygmens, bet prasmingai įsijungia į šio (vasario) nr. patriotinę medžiagą, prisidėdama prie Lietuvos laisvės kovotojų (partizanų) legendos.

Kaina \$10

Užsisakyti:

Brazdžionio Rinktinėi Leisti Komitetas
4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif.
90029

arba "Lietuvių Dienos"

4364 Sunset Boulevard
Hollywood, California 90029

Mūsų knygyne galite gauti daugelį kitų naujausių leidinių:

M. Gimbutienė, Balts. \$7.50

Dr. J. Končius, Vytautas the Great
Minkštais viršeliais \$3, kietais \$4.

B. Armonienė-A. Nasvytis, Leave
Your Tears in Moscow. \$3.95.

Lietuvių-Anglų kalbų žodynas. \$5.
Anglų-Lietuvių k. žodynas. \$6.

Kultūros židinio aukų rinkėjai. Jų tarpe direktorius — T. Paulius Baltakis, OFM. Foto R. Ignaitis

The fund-raising staff and its director Father Paulius.

iniciatorių, nei nuo pranciškonų, kurie ėmėsi tos minties įgyvendinimo. Pirmoji priežastis — tinkamos žemės sklypo suradimas. Brooklyne, penkių milijonų mieste, nėra taip lengva rasti erdvę ir finansiškai įkandamą žemės plotą. Nutarta supirkinėti paskirus namus vienoj krūvoj ir, juos nugriovus, turėti vietos didžiai statybai. Nupirkti 5 namai su dideliais kiemais, kurių viename jau treji metai telkiasi lietuvių veikimas. Įsigijus tuos namus, dar reikėjo gauti iš miesto specialų leidimą statybai. Formalumai pareikalavo net kelių metų.

Per tą laiką labai kilo statybų kainos. Kai Kultūros Židinio planai arch. A. Tyliaus buvo paruošti ir skubėjome eiti prie pačios statybos,

pamatėme dar, jog iš visuomenės pusės aukos nėra tokios gausios, kokių tikėjomės. Pranciškonai savo ankstesnes statybas Toronte ir Kennebunkporte atliko nesunkiai senosios ateivių kartos pagalba. Paskutiniu gi metu senoji karta jau yra pasilpusi — dalis išmirė, dalis gyvena iš pensijos. Vadinamoji tremtinių visuomenė dosnumu kol kas nepriylgsta ankstesniajai ateivių kartai. Dar blogiau su jaunaisiais, čia baigusiais aukštuosius mokslus ir turinčiais geras tarnybas... Pagaliau, kaip visur, taip ir čia — prie nesėkmės prisideda ir svyruojančios žmonių nuotaikos, kai vykdomas sutartinis darbas.

Nepaisant visų tų sunkumų, Kultūros Židinio statyba varoma pirmyn. Pranciškonai ir jų artimiausi bičiuliai mano po kelių mėnesių ją pradėti. Sujudimas yra didelis. Patys pranciškonų kunigai, vaikščiodami po namus, jau kelinti metai renka aukas. To nelengvo žygio

TOKSAI BUS KULTŪROS ŽIDINYS NEW YORKE

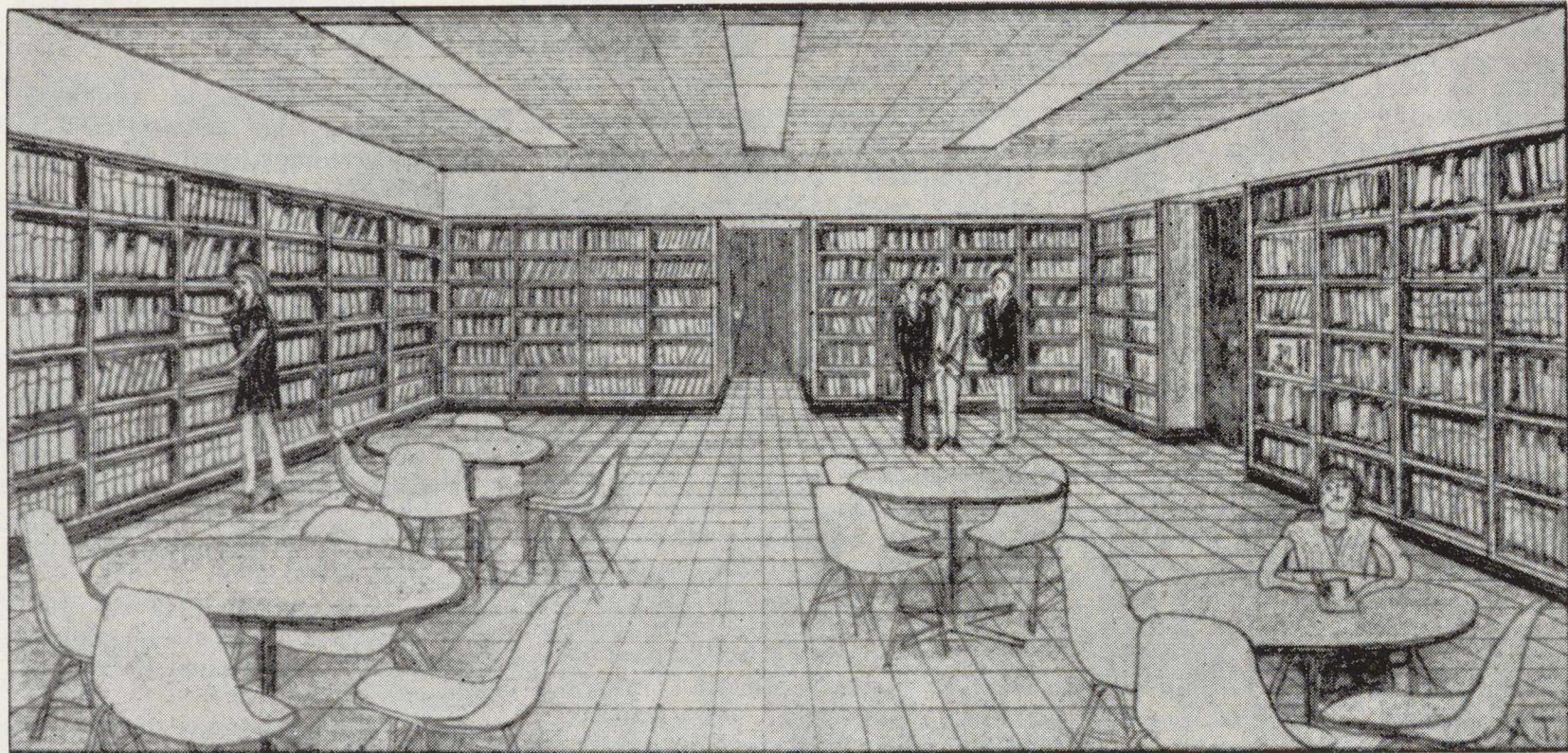
Jau kelinti metai, kai New Yorko apylinkės lietuviai yra sujudę dėl Kultūros Židinio statybos. Taisai sujudimas šiuo metu yra pasiekęs pačią viršūnę ir sudominęs net tolimesnių vietovių patriotinę visuomenę. Inicatyva ir vadovavimas — lietuvių pranciškonų rankose.

Kai pranciškonai prieš dešimtmetį iš apskurdusios Brooklyno dalies pasiryžo keltis į ramesnę vietelę ir tenai pasistatyti vienuolyną bei spaustuovę, organizuota ir neorganizuota visuomenė prašyte prašė pastatyti patalpas ir bendriems lietuvių reikalams.

Tiesa, Brooklyne yra 4 lietuvių parapijos, turinčios sales, bet tiek lietuviai dvasininkai su prel. Jonu Balkūnu prieky, tiek pasauliečiai troško, kad didžiajame New Yorke būtų ir vadinamas tarpparapinis pastatas. Tas prašymas buvo toks visuotinis ir nuoširdus, kad pranciškonai mielai sutiko aprūpinti šios apylinkės lietuvius gera sale su užkandine ir patalpomis šeštadieninei mokyklai, bibliotekai bei dailės parodoms, nekalbant jau apie spaustuovę bei vienuolyną, kuriam tektų

lyg ir centrinis vaidmuo.

Mintis nebuvo nustumta į šalį, ji visuomet buvo gyva ir aktuali, bet statybos reikalai užtruko; ir užsitęsė kelerius metus dėl kelių priežasčių, nepriklausančių nei nuo

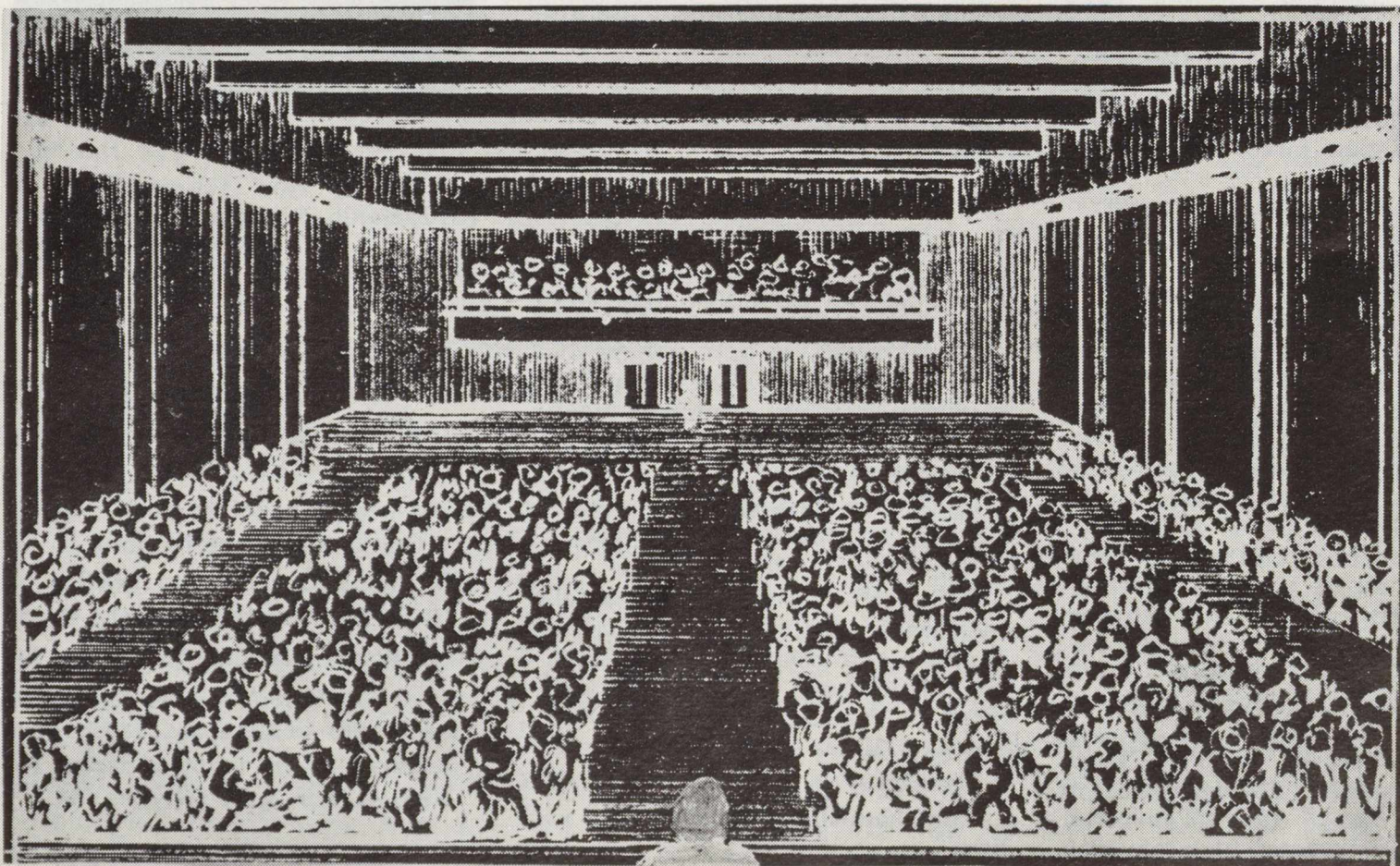

Numatyta biblioteka (prie salės) Kultūros židinio pastatuose (Arch. A. Tyliaus braižinys).

Future Library of Culture Center in New York.

Būsimoji Kultūros židinio salė koncerto metu. (Braižinys)

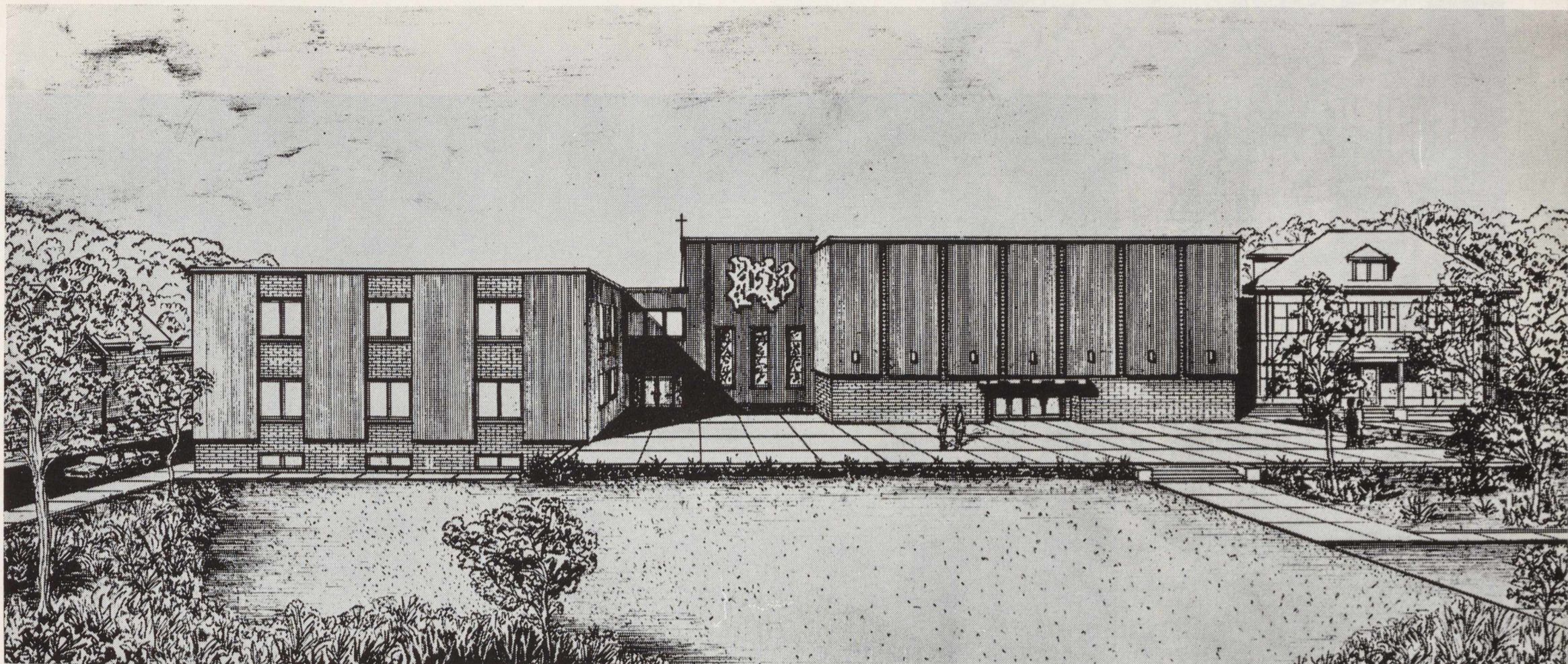
A sketch of concert hall of Lithuanian Culture Center in N. Y.

stvėrėsi ir pasauliečiai. Ir jie vakarais, po darbo, lanko tautiečių namus, ieškodami statybai paramos. Lėšos telkiamos ir kitokiais būdais, visko čia neišskaičiuosi. Nuo vyresniųjų neatsilieka ir jaunimas. Visi nori, kad New Yorkas turėtų lietuvių Kultūros Židinį, ir jis tikrai visų pastangomis ir talka išaugs ir ilgiems metams bus ta lietuviška oaze, apie kurią galės spiestis ir jaunas ir senas — visi, kieno lietuviška širdis dar pulsuoja lietuvišku krauju.

Kultūros Židinio statybą labai pagreitintų visų Amerikos bei Ka-

Klauso paskaitos dabartiniame Kultūros židinyje. Foto L. Tamošaitis

A lecture in present hall of Lith. Culture Center.

▲ Kultūros židinio pastatų bendras vaizdas. Dešinėje senas pastatas, kuriame jau vyksta kultūrinis lietuvių veikimas: susirinkimai, parodos, pamaldos, minėjimai ir t. t.

Kairėje, naujajame pastate bus pranciškonų vienuolynas, vidury — koplyčia, toliau salė ir užkandinė. Spaustuvei bus praplėstas pastatas kairėje (esąs tarp medžių).

Actual present building of Cultural Center (r.), New York, with projects of enlargement and development.

ti sąlygas ne tik New Yorko lietuvių kolonijai klestėti lietuviškais gyvenbės ir kultūros žiedais — čia galės iš "bet kur atvykęs lietuvis jaustis "kaip namie", čia menininkas krėjas turės kur surengti savų darbų parodą, savo muzikos koncertą ar literatūros vakarą, čia ir "eilinis pilietis" turės progos susipažinti su lietuviškos kultūros laimėjimais.

Kultūros Židinio statybos vadovybė prašo į tai atkreipti dėmesį ir ši nepaprastai reikšmingą užmojų paremti aukomis.

Daugiau informacijų gauti ir aukas siųsti šiuo adresu:

Franciscan Fathers (Building Fund), 680 Bushwick Ave., Brooklyn, N. Y. 11221.

T. L. Andriekus, O.F.M.

nados lietuvių pagalba. Šis kultūrinis centras turės visuotinės reikšmės išsivijos lietuvių. Dabar mažai ką bereiškia nuotoliai. Žmonės keliauja darbo, keliauja gyvenimo, keliauja studijų, keliauja pramogų tikslais. New Yorkas visada bus centrinė vieta, kur ne tik iš Amerikos, ne tik iš Kanados, bet ir iš viso pasaulio lankysis lietuviai, o dalis jų ir apsigyvens. Pagaliau lietuviybė yra viena. Ji negali būti skaldoma miestais ar kolonijomis. Jeigu vienoj vietoj klesti mūsų kultūrinis veikimas, tai pajuntama ir kitose. Kultūros Židinio tikslas ir yra du-

Dail. A. Galdiko paroda dabartinėse Kultūros židinio patalpose.

Foto V. Maželis

Exhibition of the late artist A. Galdikas' works in existing hall of Lith. Cultural Center in New York.

VEIDAI IR VAIZDAI

(Faces & Places)

▼ Vliko suvažiavimo prezidiumas: iš dešinės — kalba J. Audėnas; toliau: dr. A. Damušis, K. Veikutis, J. Urbonas, A. Misiūnas.

Presidium of convention.

Foto E. Vasiliauskas

Vliko suvažiavimo dalyviai Detroite, 1971 m. gruodžio 4-5 d.

Delegates of VLIKJ convention in Detroit, Dec. 1971.

Prieš kiek laiko viešėjęs JAV-se prof. J. Eretas aplanko T. Dzikienės vadovaujamą kanklininkių būrelį New Yorke.

Pernai J. Eretui suėjo 75 metai; profesorius dar labai veiklus: rašo straipsnius ir skaityto paskaitas Europo liet. susirinkimuose ir minėjimuose. Šiais metais vėl ketina atvykti į JAV ir čia lankyti lietuvių kolonijas.

The noted Lithuanian friend from Switzerland, Prof. J. Eretas visiting in New York; with kanklės players and their teacher T. Dzikas.

Prof. Eretas has just celebrated his 75th anniversary and intends to return for a more extensive visit of Lithuanians in the United States.

DARBININKAS

pertvarkytas, gausiai iliustruotas, 12 p. išeina kartą savaitėje. Prenumerata metams: \$8.00.

Administracijoje veikia Spaudos kioskas. — Čia gaunami naujaisi lietuviškų knygų leidiniai, maldaknygės, lietuviški kryželiai, gintaro ir odos lietuviški išdirbiniai bei lietuviškos plokštelės.

Visais reikalais kreiptis

DARBININKO ADMINISTRACIJA

910 Willoughby Avenue • Brooklyn, N. Y 11221 • Tel. GL 2-2923

Naujoji Čiurlionio ansamblio valdyba. Iš kairės sėdi: dr. D. Degesys, D. Ramonienė, ans. vadovas muz. A. Mikulskis, I. Bublienė, F. Eidimtas; II eilėje: P. Maželis, A. Mažeikienė, H. Baukaitis, O. Mikulskienė, V. Plečkaitis, V. Sniečkus ir G. Aras.

Foto V. Bacevičius

The new board of directors of Čiurlionis Ensemble in Cleveland, Ohio. (For more see page 3)

Adelaidėje, Australijoje pernai lapkričio mėn. 6 d. Ateitininkų Sandraugių jau 14-ka metų iš eilės suruošto LITERATŪROS IR DAINOS vakaro programos dalyviai. Iš kairės — poeziją skaitęs L. Pakalnis, A. Kaminskienė (mkv.), feljetoną skaitęs V. Baltutis, B. Budrienė (mkv.), deklamavęs dr. A. Stepanas, pianistė R. Kubiliūtė, A. Urnevičienė (mkv. vadovė), poetas P. Pusdešis (Sandraugių pėrm.), U. Jucienė (mkv.) savo dramos ištrauką skaitęs rež. J. Gučius, deklamavusi E. Varnienė, dekl. akt. J. Venslovavičius. F. A. Budrio

Pastaba: (mkv.) — moterų kvarteto "Nemuno dukros" dalyvė.

Ateitininkai hold their annual evening of Literature and Song, 14th in succession in Adelaide, Australia.

Urugvajaus lietuvių vaikų choras su dirigentu V. Doreliu.

Chorus of young Lithuanians in Uruguay and its conductor V. Dorelis.

Svečiai Lietuvos Pasiuntinybėje Urugvajuje. — Iš kairės: Liucija Grišonienė, Diplomatinio korpuso dekanas šv. Sosto Nuncijus arkiv. Aug. Sepinski, Lietuvos atstovas A. Grišonas, spaudos attache K. Čibiras, Nuncijatūros sekretorius dr. G. Capirossi.

Reception at Lithuanian Legation in Uruguay; guests and diplomats with th Vatican's representative Archbishop Sepinski.

Panevėžio vyskupo K. Paltaroko atminimui įrengto lango vitražas šv. Kazimiero lietuvių bažnyčioj Adelaidėje. Jame vaizduojama Kristaus Valdovo statula, buvusi katedros didžiajame altoriuje, katedros bokštas ir vyskupo insignijos.

Stained glass window at Lith. St. Casimir Church in Adelaide, Australia, donated to commemorate the late bishop K. Paltarokas.

VIRŠUJ, KAIRĖJ — Above, left —

Vitražą savo aukomis įtaisusi panevėžiečių grupė. Priekyje kun. A. Spurgis, MIC; kairėje stovi vitražui lėšų organizatorius Račiūnas. Foto A. Budrio

Sponsors.

ADMINISTRACIJA RAŠO

GARBĖS PRENUMERATOS \$12.00
už 1972 metus atsiuntė:

Vysk. V. Brizgys, B. Dirmantas,
Kris Gudaitis, M.D., M. Kiizis, Rev.
A. Sabas, J. Vitėnas.

L. D. žurnalą paremti aukojo:

\$10.00 — Dr. S. Biežis.

Po \$2.00 — J. Bubnys, K. Bačiauskas,
Vl. Braziulis, Balys Chomskis,
Z. Dautartas, A. Igaunis, J. Kanišauskas,
B. Lukas, Mnsr. V. Mincevičius,
P. Petrušaitis, Mnsgr. K. Razminas,
P. Simanauskas, Marija Sims,
P. Vaitkūnas, K. Vasiliauskas,
B. Vilčinskis, J. Žemaitis.

\$1.44 — D. Jorgelionis.

Visiems širdingai dėkojam.

LD administracija

LIETUVIŲ DIENŲ

žurnalo ir knygų

PLATINTOJAI

J. A. V-se

Brooklyn, N. Y. — "Darbininko" adm-ja.
So. Boston, Mass. — S. Minkus

Chicago, Illinois — Balys Brazdžionis,
'Draugas', 'Marginiai', 'Terra' Gifts
International.

Cleveland, Ohio — "Dirva", V. Rociūnas.
Detroit, Mich. — "Gaiva", "Neringa".
St. Anthony's Parish Library.

Grand Rapids, Mich. — J. Belinis.

Kenosha, Wis. — B. Juška.

Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas.

Putnam, Conn. — Immaculata Conception
Convent.

Rochester, N. Y. — A. Sabalis.

Waterbury, Conn. — "Spauda".

Woodhaven, N. Y. — "Romuva".

Anglijoje

Kew, Surrey — "Dainora".

Bradford, Yorks — Kun. J. Kuzmickis.

Australijoje

Adelaide, Edwardstown — A. Kubilius.

Melbourne - St. Kilda — N. Butkūnas

St. Kilda — N. Butkūnas.

Sydney — Kun. P. Butkus.

Italijoje

Roma — Mnsgr. V. Mincevičius.

Kanadoje

London, Ont. — A. Puteris

Toronto, Ont. — V. Aušrosas, A. Kuolas,
P. Misevičius.

Montreal, Que. — P. Rudinskas, (Parish
Library)

Sudbury, Ont. — Kun. A. Sabas.

Venecueloje

Caracas — Kun. A. Perkumas.

LIETUVIŲ RADIO PROGRAMOS,

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

Los Angeles, Calif.

KALIFORNIJOS LIETUVIŲ RADIJAS
LITHUANIAN MELODIES

Stotis KTYM, banga 1460 AM
Šeštadieniais 11:30 — 12:00 p. p.
Liet. Radijo valandėlės klubo pirm. **Stasė Pautienienė**; išd. **J. Mitkus**, 3375 Bennett Dr., Hollywood, Calif. 90068; Programos vedėjai: **VI. Gilyš**, **P. Jasiukonis**, vyr. red. **S. Pautienienė**, 841 Stanford St., Santa Monica, Calif. 90403; Telef.: 829-3779

Baltimore, Md.

"RADIJO PROGRAMA LIETUVIAMS"
Girdima Marylande ir Washington, D.C.
Sekmadieniais 10 — 11 val. ryto
per FM radijo stotį WFMM 93,1 mgcl.
Programos vedėjai: **Albertas Juškus**,
4515 Wilmslow Rd., Baltimore, Md. 21210
Tel.: 366-4515
Kęstutis Laskauskas, 1312 Birch Ave.,
Baltimore, Md. 21227; Tel.: 242-1779

So. Boston, Mass.

Lietuvių Radijo valanda
LAISVĖS VARPAS
Sekmadieniais 11 — 12 val. priešpiet.
AM 1430 klc., FM 107.9 megaciklų
WHIL Boston, Mass. 02155
Petras Višžinis, vedėjas,
173 Arthur St., Brockton, Mass. 02402
Telefonas: 586-7209

LIETUVIŲ RADIO KORP. PROGRAMA

Seniausia liet. radijo programa Naujojoje
Anglijoje, veikianti nuo 1934 m. bal. m.,
vedama **Stepono ir Valentino Minkų**, gir-
dima sekmadieniais 1 val. — 1 val. 30 m
Boston, Mass. — WLYN - 1360
Programoje: pasaul. žinių santrauka, muzi-
ka, dainos ir Magdūtės pasaka.
502 E. Broadway, So. Boston, Mass. 02127
Telefonas: AN 8-0489

Chicago, Illinois

SOPHIE BARCUS
RADIJO ŠEIMOS PROGRAMOS
Kas rytą nuo pirmadienio iki penktadienio
10 val. — 11 val. priešpiet.
Šeštadienį ir sekmadienį 8:00 — 9:30.
"Vakaruškos" pirmad. vak. 7:00 — 8:00.
Visos programos iš
WOPA stoties 1490 klc. A. M. 102-7 F. M.
7159 S. Maplewood, Chicago, Ill. 60629
Tel: HEmlock 4-2413.

MARGUTIS

Seniausia liet. radijo programa Amerikoje.
Isteigta muz. A. Vanagaičio 1928 m.
Kasdien 8 val. — 9 val. vakaro
(išskyrus šeštadienius ir sekmadienius)
Programos vedėjas **Petras Petrutis**.
Transliuojama iš nuosavos studijos
2422 W. Marquette Rr., Chicago, Ill. 60629
Telefonai: GR 6-2242; GR 6-2271.

ANTANAS F. SKIRIUS

REAL ESTATE — TAX SERVICE
INSURANCE

Jei reikia apdrausti
namus, automobilį, gyvybę ir pn..
pirkti ar parduoti nuosavybę,
Telefonuokite NO 4-2919

arba apsilankykite įstaigoje
4366 Sunset Blvd., Los Angeles,
California 90029.

LITHUANIAN RADIO FORUM

Bi-Lingual Civic program in English
and Lithuanian
Produced by **Anthony J. RUDIS**
Listener Participation Program
PHONE 445-6842 and ask a question
Saturday 8 p. m. to 9 p. m.
WXRT-FM 93.1 MHz.
Address: 9339 S. Oakley Chicago, Illinois

Cleveland, Ohio

Lietuvių Radijo Prorama
TĖVYNĖS GARSAI
Girdima penktadieniais 8—9 val. vakaro
per WXEN-FM stotį 106,5 mc..
Vedėjas **Juozas Stempužis**.
4249 Lambert Rd., Cleveland, Ohio 44121
Telef.: 382-9268.

Detroit, Mich.

LIETUVIŠKŲ MELODIJŲ RADIJO VALANDA
WMZK-FM banga 98 mc
Pirmadienį — trečiadienį — penktadienį
nuo 8:00 iki 9:00 vakare
Vedėjas — **Ralph Valatka**
Telefonas: 537-5550.
17696 Warwick, Detroit, Mich. 48219
Arba Briedis, Realty Tel. 883-5244.

LIETUVIŠKAS BALSAS-LITHUANIAN VOICE

WQRS-FM stotis. Banga 105.1 mc.
Sekmadieniais 8:15 — 9.05 val. ryto
Išlaiko Radijo Klubas.
Klubo pirm. — inž. **Vacys Urbonas**.
17175 Gaylord Ave., Detroit, Mich. 48240
Telefonas: KE 7-9642.

Hartford, Conn.

"TĖVYNĖS GARSAI"
Connecticut vlst. liet. kultūrinė valandėlė
WBMI - FM 95.7 mc.
Kiekv. sekmadienį 12 val. — 1 val. p. p.
Programos vedėjas **A. Dragūnevičius**.
273 Victoria Rr., Hartford, Conn.
Telefonas: CH 9-4502.

New York - New Jersey

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ" radijo valanda
girdima kiekv. šeštad. 5 — 6 v. p.p.
iš New Yorko stoties WEVD — 1330 klc.
ir 97.9 meg. FM.
Direktorius **Jokubas J. Stukas**,
1467 Force Dr., Mountainside, N.J. 07092
232-5565. (Code 201)
Kultūrinė lietuvių radijo valanda anglų k.
per SETON HALL Un-to stotį WSOU-FM
pirmad vak. 8:05 — 9:00 — 89.5 mg.
Vedėjas **J. J. Stukas**.

"LAISVĖS ŽIBURYS"

Girdima kiekvieną sekmadienį
nuo 9 iki 10 val. ryto
iš WHBI stoties 105.9 FM banga.
Adresas: **Romas Kezys**, 62-15 69 place,
Middle Village, N.Y. 11379.
Telefonas: TW 4-1288.

— Visiems mūsų prenumerato-
riams primename, kad jau pats lai-
kas atsilyginti skolą už 1971 metus
ir siųsti prenumeratą už 1972 m.

Philadelphia, Pa.

Lietuvių Bendruomenės Radijo Programa
BENDRUOMENĖS BALSAS
Stotis WTEL — 860 kilocycl.
Šeštadieniais nuo 1:30 iki 2:30 p. p.
Kultūrinės apžvalgos, žinios, vietos kroni-
ka, muzika ir skelbimai.
Programas tvarko ir praveda
redakcinis kolektyvas.
Rašyti: "Bendruomenės Balsas"
1203 Green St., Phila., Pa. 19123.
Telefonas: PO 5-0932.

Pittsburgh, Pa.

The First Lithuanian Radio Program in
Pittsburgh, Penn.
Pittsburgh, Penn. — WPIT - 730 klc.
Sekmadieniais 12 val. — 1 val. p. p.
Programos vedėjai:
Povilas ir Gertruda Gargiai.
Visais reikalais kreiptis:
2040 Spring Hill R., Pittsburgh, Pa. 15216

Rochester, N. Y.

Kultūrinė lietuviška valandėlė
Sekmadieniais 6 val. popiet.
per WCMF-FM, 96,5 mc.
Išlaiko Lietuvių Radijo Klubas.
Klubo valdyba: **Pr. Puidokas**, pirm., 580
Wilkins St., (14621); **A. Cieminis**, vicep.;
R. Kiršteinis, sek. 229 Nester St. (14621);
V. Žmuidzinis, išd., **L. Laukaitienė**, narė.
Programų vedėjai: **O. Adomaitienė**, **A.**
Cieminis, **V. ir N. Draguliai**, **A. Dziako-**
nas, **St. Ilgūnas**, **R. Kiršteinis**, **Br. Krokys**,
V. ir B. Litvinai, **J. Šipaila**, **D. Žiurilienė**,
V. Žmuidzinis.

Waterbury, Conn.

LIETUVIŲ RADIJO PARTIJA
WBRY, Waterbury, 1590 kilocycles.
Kiekvieną šeštadienio vakarą 6:10—7:00.
Programos vedėjas ir direktorius
John D. Adams (Adomaitis).
5 Harriet Ave., Waterbury, Conn. 06708.
Telefonas: 753-8898.

Montreal, Canada

LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS
Kiekvieną trečiadienį nuo 11 val. v.
CFMB stotis — Banga 1410.
Programos vedėjas **L. Stankevičius**.
1053 Cr. Albanel, Duvernay, P. Q. Canada
Telefonas: 669-8834

Toronto, Ont., Canada

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI
7 radijo programos savaitėje
Kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio
4 — 5 val. p. p.
Trečiadienį vak. 7 — 8:15 v. v.
Šeštadienį 3 — 3:30 val. p. p.
Visos programos transliuojamos iš
Toronto stoties CHIN, banga 101 FM
Programos vedėjas **Jonas R. Simanavičius**.
175 Parkside Dr., Toronto 3, Ont.
Telefonas: 534-1274.

Roma, Italia

ROMOS RADIJAS
Transliuojama kasdien nuo 20 val. 50 min.
iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku,
41,15 ir 50,34 metrų bangomis.
Vedėjas **Dr. J. Gailius**.
Circonvallazione NOMENTANA 162.

Vatikanas, Italia

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje.
Sekmad. rytais 10:30 - 11:00 Lietuvos laiku
ir kiekv. vakarą 20:15 - 20:30 Lietuvos laik.
Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų.
Vedėjas **Kun. Dr. V. Kaziūnas**.
Adresas: Sezione Lituana, Stazione Radio
CITTA DEL VATICANO.

The Statue of Liberty in the plaza of War Museum of Vytautas the Great in Kaunas, Lithuania.

Vytauto Didžiojo Karo Muziejaus aikštė ir Laisvės paminklas (skulptoriaus J. Žilkaro), žiūrint iš muziejaus bokšto.

Foto V. Augustinas

In "Soviet Republic" to perform

Religious Rites is an Act of Crime

On November 27, 1971, the New York Times reported that two Roman Catholic priests in Lithuania were reported to have been sentenced to a year's detention for preparing children to take their first communion. Two clergymen, Rev. Juozas Zdebskis of the town of Prienai and the Rev. P. Bubnis of Raseniai were arrested and imprisoned. This illustrates the fine line drawn by Soviet authorities between what is and what is not permitted in the exercise of religion.

The Soviet constitution grants citizens the "freedom to perform religious rites". But the criminal code sharply limits the constitutional provision by making it a crime to "perform deceitful acts with the aim of arousing religious superstitions". The Soviet authorities have been particularly sensitive about the exposure of children to religious practices, hoping that re-

ligious beliefs will gradually be eradicated as the older generations die out. The religious issue has been particularly acute in Lithuania, the only one of the Soviet Union's 15 "constituent republics" with a predominantly Catholic population. Although ties between Lithuanian Catholics and the Vatican have been virtually cut by the Soviet authorities, religious life in parishes appears to remain active.

Upon learning of these incidents, Msgr. Jonas Balkūnas, along with 100 other Catholic, Protestant and Jewish clergymen participated in a protest march that originated from the St. Patrick's Cathedral, New York City, to the Soviet residence in Glen Cove, L. I. They carried placards protesting religious oppression by the Soviets. Msgr. Balkūnas gave several interviews to the newsmen that later appeared in the New York Daily News and elsewhere.

LIETUVIŲ
DIENOS
LITHUANIAN DAYS

FEBRUARY

1972

AIRFORCE WIFE

A short story by **Stepas Zobarskas**

When I entered the living room I saw a strange woman sitting on the couch. An abundance of honey-colored hair fell down her shoulders and almost reached her knees. Her hands kept her eyes hidden.

My mother stood at the radio and listened to the news. "The Germans have marched across Lithuania," the announcer said, "have reached Latvia and Estonia, and are heading towards the plains of the Ukraine. Heavy casualties are being inflicted upon the retreating Russian armies."

The moment she noticed me, my mother walked over to strange woman and patted her on the shoulder.

"This is my son, Viktoras," she said.

The woman raised her eyes, big and dark and moist with the tears, nodde,d and without a word sank deeper into her seat. Her face was deathly pale.

"Her husband is an officer," my mother whispered. "A lieutenant in the airforce. The night before the war started the secret police arrested him and took him God knows where. The poor little thing's completely lost. I called her in when I saw her at our gate, staring at the bombers."

"Where does she live?"

"On the other side of the Nemunas River, right by the bridge. Imagine living near a bridge, with all these bombers around! I've offered her some food but she refuses to touch anything. I'd better go to the kitchen and get her some medicine for her nerves."

Soon she returned with a bottle of brandy, clear as amber, and mixed with scattered black herbs: a folk remedy for all and every illness.

"This you must drink," she said as she filled the glass, and she almost forced the young woman to drain it down to the very bottom.

Then the young woman got up and dried her eyes. She was wearing a white blouse and navy-blue pleated skirt. Slender and rather tall, she had well-developed hips and fine breasts. She did not seem to be older than nineteen or twenty. Her lips were thick and naturally red, for she obviously used little

cosmetics, if any. Everything about her was fresh and natural.

I looked through the window. The sun was bright, and not a single airplane could be seen in the sky. Yet the neighborhood was as empty as a cemetery. Occasionally a woman or a child would appear on the street, look around, and rush back behind the fences of their little homes. The unknown weighed heavily upon all our heads.

Suddenly I heard a neighbor shouting:

"We are going to the public shelter at the Vilija River banks. It must be safer there than here."

"Maybe we, too, should spend the night at the shelter," I said to my mother.

"You and the young lady go ahead. I'll stay here and watch the house."

"But Mother, suppose the bombers come..."

"I'll pray to God and leave everything in His hands."

Then I asked the young woman:

"Would you like to go with me to the shelter?"

"Yes," she said. As her lips parted I saw her teeth gleaming, and her face appeared still paler.

She leaned down, took off her sports shoe, arranged something inside, then put it on again. She wore no stockings.

By the time we reached the river bank, the sun was ready to sink below the horizon. The calm Vilija waters were as red as though they were filled with blood, and the aspen trees and birches stood in terrifying silence.

Very little space was left inside the shelter. The best and more comfortable spots had already been taken by those who had arrived before us. The long wooden benches were loaded with pillows and blankets. Probably we were the only ones who had brought nothing.

We sat in a little corner, behind a huge pillar, our backs against the log wall, our hands on our knees. We were extremely tense, our eyes fixed on the darkness as though wanting to penetrate the hard soil stratum and reach the unknown.

We had spoken hardly a word on our way here, but now I felt that I had to break the silence.

"Pull yourself together," I said. "No matter how hard it is, you must not lose your faith."

"But I can't, I can't" she whispered. "How can I live without him?"

"You must. Remember, you're not the only one to suffer."

"I wouldn't mind suffering if only I knew that he was alive and well."

"I'm sure he's alive."

"I think they killed him."

"This is not a revolution. They don't simply kill people nowadays. They force them to build their industries, but they don't kill them."

After a brief pause I asked her what she had been doing until now. She had been a student before her marriage, she said. Then she had acted merely as a housewife, cooking and cleaning the home. How long had she been married? Three months. She should excuse my question, but was she by any chance expecting a baby? I felt her tremble to her fingertips. Then she said, "No, I don't think so."

"You know," I said, "I have a strong feeling that your husband will come back sooner than you expect."

"What makes you think so?"

"I often have a premonition of that kind."

"You only want to console me because you feel sorry for me."

"That's beside the point. I do feel that he's coming back."

"Oh God!" she sighed deeply. "If only your premonition were true!"

Her right hand moved toward her face, and I felt that she was crossing herself for a silent prayer.

After she had finished praying, she again stared at the darkness, saying no word, and I knew that no word could be of help to her right now.

It was cool in the shelter, much cooler than outside. I did not shiver, myself, but the woman was wearing only a light blouse, and soon she would begin to freeze. I took off my jacket and covered her shoulders. Instead of saying thanks, she pressed my arm and nestled herself more comfortably at my side.

We sat with our eyes closed for a very long time, each of us with his own thoughts.

The War! I thought. Here sits a woman completely unknown to me before noon today, a woman as beautiful as an angel fallen from the high heavens.

The young woman's head dropped against my shoulder, and I knew that sleep was overcoming her. I felt the warmth and softness of her skin against my face, and I smelled the fragrance of *Soir de Paris* that arose from her hair. It was pleasant to think that even during times like these a young woman had not forgotten to put on perfume.

I sat still, listening to her breathing, afraid to make the slightest move.

A child cried out at the other

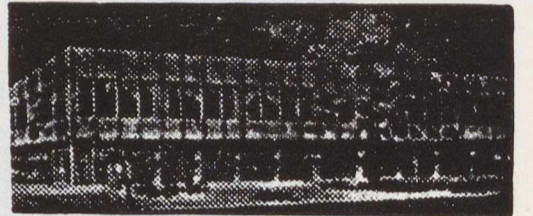
**DIVIDENDAI MOKAMI KAS 90
DIENŲ UŽ VISAS TAUPYMO
ŠAKAITAS**

TAIP

TAUPYDAMI PAS MUS, JŪS GALITE PASIRINKTI TAUPYMO RŪŠĮ, KURI JUMS PATOGIAUSIA... TAI NEDELSDAMI PASIŪSKITE ČEKĮ DABAR.

**6% UŽ TERMINUOTUS
HOUSING CD
INDĖLIUS**

Dividendas išmokamas kas mėnuo
TAUPYMO ŠAKAITOS IKI
\$20,000 APDRAUSTOS F.S.L.I.
IŠTAIGOSE.

ST. ANTHONY

SAVINGS & LOAN ASSN.

1447 So. 49th Court
Cicero, Illinois 60650

JUOZAS F. GRIBAUŠKAS
sekretorius

Tel.: (312) 656-6330 ir 242-4395

LADIES AND GENTLEMEN

Remarkable Discovery

Hair formula JIB is Patented in Switzerland and Registered in U.S.A. and Canada, Europa, Germany, Austria. It cures Dandruff, Falling Hair, Itching scalp, Splitting ends, Strengthening Hair, Root growth, and restoring NATURAL HAIR COLOR.

Using JIB you will never be bald or grey. 100% Guaranteed.

Listed in Druggist Red-Blue Book. JIB Medicine Liquid 8 oz. A 16 week supply \$6.00. Money Order, P. P., Send today —

J I B LABORATORIES

1437 So. 49th Avenue, Cicero, Ill.
60650

CRANE SAVINGS & LOAN ASS'N

B. R. PIETKIEWICH,
President

2555 W. 47th St., Chicago 32, Ill

A reprint from St. Zobarskas' newest collection of short stories "Young Love and Other Infidelities" (Manyland Books, New York, 1971. Introduction by Charles An-goff. 115 p.)

corner of the shelter, but the soft whispers of his mother silenced him.

Where was her husband now? Was he still alive, as I tried to convince her that he was? Would he ever come back to her? Would she wait for him, even if it took ten or fifteen years?

The woman murmured something in her sleep and pressed her face closer to mine.

Was her husband a handsome man? Was he an athlete? What did he work at in civilian life? Did he like to dance? Did he enjoy music, singing, poetry? Which of the two was the first to fall in love? And what was he doing at this very moment, if he were still alive?

Sound asleep, the woman again murmured something uncomprehensible and put her arm around my neck. I felt the slight vibration of her lips. The nipples of her breasts were pressing against my chest.

Delirious and hardly breathing, I glanced around. The whole place was sleeping in silent darkness. There was very little danger that anyone could notice us.

The woman stretched out as if she wanted to move to the other side, then she plunged towards me, her knees pressing against mine, her lips fervently kissing my lips.

An abundance of joy burst in her voice as she whispered, "My darling, oh my darling!"

She began to move against me as a snake moves through the meadows grass. Suddenly my heart froze. In her frenzy she had whispered a man's name, and I knew that it was the name of her husband.

With my hands and feet numb, I sat there like an Indian Buddha carved out of copper and gold, unable to budge, while she was pursuing her wildest dream.

Seconds later, her ardor subsided; she grew limp, and soon we were completely separated; only her head was still resting on my chest.

Was I jealous because of him? I don't remember. All I remember is that I straightened out her skirt, arranged her blouse, then searched with my fingertips for my jacket, which had fallen behind the bench, and again covered her shoulders. Then, completely exhausted, I fell asleep.

When I opened my eyes, the young woman was not at my side. She stood at the pillar, combing her hair, and behind her, in a ray of sunlight shining through the shelter entrance, myriads of silvery dust molecules were dancing like minuscule butterflies.

Our eyes met in silence. She showed neither affection nor reproach in her glance. When we left the shelter she walked ahead of me, still holding my jacket on her shoulders, but when we reached the street, she returned it to me.

"And now we must part," she said. "Thanks for everything."

"Aren't you coming with me to my mother's? I know she's waiting for us with a warm breakfast."

"I'm still not hungry," she said, looking deeply at me with her dark, penetrating eyes. "Do you honestly believe that my husband is alive and well and will come back home some day?"

"Of course he's alive, and he'll come back sooner than you expect," I answered with a strong, confident voice.

Almost instantly her face brightened up, and her lips lost their tragic composure. For the first time I saw her smile. Without another word she waved to me and walked away in the dazzling radiance of the morning sun.

As I watched her moving away towards the river bridge a sudden loneliness flowed into my heart.

God, how beautiful, how determined she was!

LITHUANIAN COLLECTION

In March 1969 we reported of the happy decision of the university of Minnesota's CENTER FOR IMMIGRATION STUDIES to take under its custody for preservation and study purposes — the valuable Lišauskas Collection of Lithuanian periodicals (v. "Lithuanian Days", p. 21). This select collection covers quarter of a century (ca. 1940-1965) and includes underground publications of occupied Lithuania in W. W. II.

To an even greater extent the Kent State University is now inaugurating a special Lithuanian Collection within the K. S. V. Library. The aim here is to preserve for posterity in a specific repository all available books, journals, periodicals and newspapers in the Lithuanian language; and likewise the archives, records, correspondence of organizations and individuals. The newspapers, of which the first one appeared in 1874 and by 1940 there were over 30, including 4 dailies — are to be microfilmed.

The collected material will be located in a recently constructed 12 story spacious library and will be accessible to scholars and all interested persons within United States and Canada.

The establishment of the Collection is receiving great support from several leading officials of the K.

THERE IS BUT ONE LITHUANIA

Though in the blue fields, east and west,
Uncounted stars and starlets nest;
Parade along the azure plains,
And offer pleasures without pains;
Yet of the numberless array,
Only the sun beams smiling day —
Only the sun beams smiling day.

Though there are lands in this wide world
Where champagne gleams in cups of gold;
Where woodlands whisper olden tales,
And buds work wonders in green vales:
And yet of many lands but one,
Only Lithuania is our own —
Only Lithuania is our own.

Though many countries I adore,
I love Lithuania much more;
I love her homes and winding roads;
To her I pen Dainas and Odes:
And at the end of my last day
To her I'll give my heart away —
To her I'll give my heart away.

Though there are lands in this wide world
Where champagne gleams in cups of gold;
Where woodlands whisper olden tale,
And buds work wonders in green vales:
And yet of many lands but one,
Only Lithuania is our own —
Only Lithuania is our own.

NADAS RASTENIS

S. University, and its Library, and has also received over 3,000 volumes of donated materials already.

Information on matters of the Collection may be obtained from John Cadzow / Baltic - East European Room (1112) K. S. V. Library / Kent State University Kent, Ohio 44242

Incidentally K. S. University is opening a course of the **Lithuanian language** this spring, whilst this July 4th through 8th (during the Second Lithuanian World Youth Congress in Chicago) it will be conducting a Lithuanian Studies program.

Lithuanian young dancers from Kenosha, Racine won a Festival Prize

For three days during November Milwaukee, Wisconsin, was holding its 28th annual Holiday Folk Fair. Over 45 nationalities were represented at various programs,— exhibits in auditoriums, at events on the arena. A group composed of Lithuanian young dancers from Kenosha, Racine and Waukegan, and led by Stasys Milašius reached the special program stage and then won a \$500 dollar prize for the execution of "Abrūsėlis" — a "Towel" dance. The Lithuanian dancers were shown on TV. Later other attractions were shown too: straw ornaments of Mrs. Genienė, Mrs. Darbutienė's Lithuanian Food Section.

POLISH HISTORIAN DLUGOSZ

Historian Jan Dlugosz was a Pole, but because in his historical researches and in his "Historia Polonica" he wrote immensely on Lithuania and Lithuanians, we are obliged to include him in our conversation about "Lithuania in Philately".

Jan Dlugosz, who signed his name in Latin as Longinus, was born in 1415 in the castle of Brzeznica. His father was a Polish soldier who had participated in the historic battle of Grunwald (1410) and together with his men had been taken prisoner by the comtur of Brandenburg, Markward Salzbach. For his courage the King Jogaila of Poland subsequently bestowed upon the senior Dlugosz the above said castle, and there the younger Dlugosz was born.

Beginning in 1428 the young D. studied at the University of Cracow. He was later in the service, and also under the influence, of the Bishop Z. Olesnicki of Cracow. In 1440 he was ordained a priest, although a couple years earlier he already had been named a canon. After Bishop Olesnicki's death D. undertook several diplomatic missions to neighboring countries. In 1467 King Casimir Jagiellonczik invited D. to his court as a tutor and educator of his sons, where historian D. educated the king's son Casimir who later became the patron saint of Lithuania. In 1478 D. was consecrated as Bishop of Lvov, where he died in 1840.

His historical researches D. began as the inventarizator of the bishopric of Cracow. During his inventories he found many documents in the archives of the cathedral of Cracow and elsewhere that persuaded him to devote himself to the science of history. The first work of his historical researches was "Banderia Prutenorum" in 1448, that is a stock-taking of all flags and banners from the Crusaders in the battle of Grunwald which were stored in the cathedral of Cracow. Although the battle of Grunwald in 1410 was waged together with Lithuanians and with their several other allies as partners, Lithuania got no banners — they were all picked up by Poles to be kept in the cathedral of Cracow.

The most important work of D. is the huge "Historia Polonica" (History of Poland), consisting of 14 volumes, in which history Dlugosz in many places simultaneously describes the history of Lithuania, too.

Historians have noted that D. in writing the chapters on Lithuania, in many cases depicts Lithuanians unsympathetically; he also mixes up dates and places, though otherwise his facts are true. Of course, he adds his own commentaries concerning the events, as they appear seen by a Polish native. Especially he dislikes Vytautas the Great, who was the Lithuanian army leader in the battle of Grunwald and, who together with his nephew, King of Jogaila of Poland, defeated the mighty Teutonic Order. Historians so far have found that D., in writing his chronicles about Lithuania at the end of 14th and the beginning of the 15th centuries, as provided posterity with the single and the most exhaustive source that widely describes Lithuania of those times. Especially valuable are his detailed stories about the acceptance of Christianity by Lithuania in 1387 and also of the baptism of Žemaičiai in 1413 - 1417.

His historical sources Dlugosz has found not only in archives, but has also made much use of testimony of survivors of events, too.

Many of the historical facts and events, described by Dlugosz, later found their way into literature. For example, the well-known Polish novelist Henryk Sienkiewicz describing in his novel "Crusaders" the times of the Grunwald battle, including the personages of Vytautas the Great, his wife Ona and some other Lithuanian noblemen, relies much on the materials of D. history. Lithuanian historians evaluate Dlugosz' historical works quite positively; they often quote him verbally, though they must add their own critical views and commentaries at times.

Clem's Polskie Deli

* Specializing in home made Fresh & Smoked Polish Sausage, fancy groceries and choice meats.

* Featuring Imported Krakaus Polish hams, beer, wine and groceries.

NOW

Daily from our own new BAKERY-KITCHEN

a variety of Polish pastries and other home made delicacies.

IT's CLEM'S

3002 W. Florence Ave., Los Angeles 759-5058

THIRTY YEARS

FOR LITHUANIA'S FREEDOM

Leonardas Šimutis, a retired editor in chief of the Catholic Lithuanian daily "Draugas" in Chicago and president of the American Lithuanian Council 1940-1965, wrote in Lithuanian a history of the Council based on his diaries and carrying the English title "Lithuanian American Council — 30 Years of Struggle for the Liberation of Lithuania. 1940-1970...." It has a very short one page summary in English in addition to some official statements and memorandums (p. p. 433 - 481) in English too.

The summary states the Council was officially constituted 10 Aug. 1940 to unite American Lithuanians in support of the American government's effort to win the war against totalitarian aggression and establish a peace in which the principles of the Atlantic Charter will be fully applied to Lithuania by restoring her as an independent republic within her proper historic and ethnographic boundaries. Another aim was to counteract the mendacious Soviet propaganda about Lithuania by supplying the free world with true information.

The Council was built from representatives from the four prominent American Lithuanian political groupings (one, the largest, Catholic, two, Nationalistic and one Socialdemocratic) and two large fraternal associations (one Catholic the other general), established in 1886 and in 1970 having 414 lodges all over the United States with 13,844 members. The numerical strength of the political groupings is unstated. In 1964 the representative membership of the Council was expanded to 46 by the admission of representatives of four other nation wide organizations whose numerical strength is also unstated.

The financial support at the beginning was rather precarious but it soon became a tradition to send to the Council all donations obtained during the annual celebrations of February 16 — the day in 1918 when an independent Lithuania state was declared in Vilnius.

Mr. Šimutis is rather shy on financial details, but during the First Congress of American Lithuanians in Pittsburgh, Pa (1943) a sum of \$6,000 was raised. During 10 years (1943 - 1953) the donated income of the Council was \$397,537.00. During the 1957 February celebrations \$33,789.31 came in.

The English summary is sparse of particulars as to the Council's activities of 30 years, but the Lithuanian section states it held 570 ordinary meetings of the Executive Board and 130 extraordinary ones from 1940 to 1965, the year that Mr. Šimutis retired as President. Each year it held its own congress and organized seven Congresses of American Lithuanians (the last in 1969). Its delegations had official audiences with the following United States Presidents: Roosevelt in

1940, Truman 1946 and 1948, Eisenhower 1953, and Kennedy 1962. Nixon gave an audience while Vice-President in 1956. The Council's executives visited the State Department 75 times during the 30 years.

The Council was instrumental in getting the Kersten report to the House of Representatives Dec. 31, 1954, which described how the Russians took over Lithuania and what they have done there. It also furthered the organization of the United American Lithuanian Rund (Lithuanian: Bendrasis Amerikos Lietuvių Fondas — BALF) in 1940 which has done a man's job in resettling the majority of the 40,000 displaced Lithuanians in the United States. It also helped to establish a Lithuanian hour in the Voice of America Radio program, and ran an Information Center in New York, 1944 - 1964. This Center was under the guidance of a Pennsylvanian, Miss Mary Kizis; she succeeded in establishing February 16 as an annual Lithuanian Day in US Congress. In 1955, for instance, 17 Senators and 43 Congressmen spoke about Lithuania and speeches were printed in the Congressional Record. 5,000 copies of this particular Record issue were ordered at the Council's expense and variously distributed. In 1959 twenty Senators and 70 Congressmen spoke, while Governors of 15 States declared February 16 a day of commemoration to the citizens of their respective states. Prominent Lithuanian clergymen were invited to deliver proper invocations, both in the Senate and the House of Representative, and this practice continues to exist.

The volume contains many photographs of persons connected with the activities of the Council and concludes with a message from President Nixon June 9, 1970, which said, in part:

"The great courage of the Lithuanian people will always inspire men who cherish freedom."

Vyt. Širvydas

L. Šimutis. **Lithuanian American Council. 30 Year Struggle for the Liberation of Lithuania. 1940—1970.** Published by Lith. American Council, Inc. 2601 W. 63rd St., Chicago, Ill. 60629. 1971. 500 pages. Illustrated. Price: \$10.00.

LITHUANIA Land of Heroes. Country, People, History, Language. Lithuania's Fight Against the Kremlin Rule. Soviet Genocidal Practices in Lithuania. Prepared and edited by Leonard Valiukas. Lithuanian Days Publishers, 4364 Sunset Blvd., Hollywood 29, Calif. 88 p. Part II — Illustrations, 96 p. Price: \$4.75.

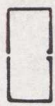
THE BATTLE OF GRUNWALD
An Historical Novel

THE THIRD WOMAN
A Novel by A. Baronas

Lithuanian Days Publishers
4364 Sunset Blvd., Hollywood, Ca.

LITHUANIANS MAKE NEWS

At press conference of II Lithuanian World Congress in Chicago, Ill. From r.: S. Lukauskas, J. Šlajus, R. Sakadolskis, Miss R. Kviklytė.

II Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongreso spaudos konferencijos dalyviai sausio 9 d. Chicagoj. Foto P. Maleta

● Adam Kantautas of the University of Alberta (12010 - 87 Ave, Edmonton, Alta, Canada) was introduced by his institution already in February 1969 (v. "Lithuanian Days", p. 26) as taking special interest and making research studies "into bibliographical sources for the study of Lithuanian history and literature".

Over the interim period A. Kantautas had been amassing Lithuanian publications. He was recently granted a sabbatical year of leave from the University of Alberta which he intended to spend visiting North American universities in order to collect materials, books and articles, on Lithuanistics in foreign languages. The collected bibliographical data would then be published in book form.

● Seventeen-year old Vytas Gerulaitis has made a great advance as a tennis star. Participating in an international tennis tournament of juniors, among 256 contestants (75 of them from 29 foreign countries), seeded 12th of all-world juniors, he won his way to the very finals. The tournament took place in Miami, Florida. "I'll be back here again," says Vytautas, expecting to return this year too.

● A Canadian Lithuanian, Arūnas Ališauskas, a graduate of the Loyola College in Montreal, Canada, obtained a Wilson scholarship at the Johns Hopkins University in Baltimore to work for his Master's degree. He plans to write a thesis on "Contribution of Lithuanian Immigrants to the USA".

● An eleven week course of the Lithuanian language has been arranged by Prof. Jolita Kavaliūnaitė at the Akron University in Ohio where she teaches French language and literature. Eighteen students registered.

● A Committee of American Lithuanians has been formed to raise \$90,000 to defray the expenses of a proposed World Congress of Lithuanian Youth during July in Chicago. For the second time Lithuanian youth will gather from the free world to develop programs for consolidation of their relations, ties and contacts.

● Alfredas Namajūnas, son of earlier-immigrant Lithuanian parents, is editor of "Wisconsin Farmers Union News". He speaks his old country language quite well.

● Rev. J. Prunskis, an editor of Chicago's Lithuanian daily "Draugas", has received a letter of thanks to Lithuanians for aid - from the deep jungles of the Amazon in Brazil. Rev. F. Bendoraitis is busy there among primitive tribesmen — "around the clock": as missionary, in medical clinics and also with the building of a hospital.

● John Downey's (Dannis) family in New Britain, Conn. were disappointed that the Chinese did not release him at the same time they released his companion Fecteau with whom he was arrested by the Chinese in 1952 during the Korean war when their plane was shot down. Mrs. Downey and son William visited John last year. The Chinese originally sentenced Downey to a life sentence and Fecteau to 20 years, but released the latter and shortened Downey's sentence to five years.

● Joaquin Kęstutis Padvalskis Šimkus has been appointed under-secretary of Argentine's Ministry of Economics and Labor, according to the local Lithuanian publication "Argentinos Lietuvių Balsas" (The Voice of Argentine Lithuanians).

● Birutė Galdikaitė - Brindamour of Los Angeles, received Leahy's scholarship from the University of California to study and write a thesis for a Master's degree about orang outangs. She went to Borneo to gather material in the native habitat of these apes.

● Mrs. J. Daužvardis, Lithuania's Consul-General in Chicago is energetically taking over the full load of her responsibilities. The first meeting of Chicago's diplomatic corps has confirmed her as their full-pledged colleague-member, acting on recommendation of its doyen, Mexico's representative R. Gaxiola.

Mrs. J. Daužvardis is the second woman Consul-General in Chicago alongside with the representative of Panama. Germany, Argentine, Bolivia and the Philippines are also represented by women consuls.

Of the cultural activities of the Consul-General we mentioned in last issue the performance of a larger group of Lithuanian youth who staged a play of Mrs. Daužvardis at the Main Branch of Chicago's Public Library. In it Christmas Eve and national Lithuanians custom were shown. Sponsors were the local Lietuvos Vyčiai (Knights of Lithuania).

RENEW YOUR

LITHUANIAN DAYS

Books and Periodicals

A SEARCHING LOOK INTO THE PLIGHT OF PEOPLE

"Curriculum Vitae", the two-act play by A. Kairys now appearing in English, translated by A. Milukas, is a modest and yet an attractive publication. Alongside with A. Landsbergis' tragedy "Five Posts In A Market Place", the comic-tragedy of A. Kairys seems to be the only other translation into English of a contemporary work by a Lithuanian playwright.

Whose life story — Curriculum Vitae — is A. Kairys depicting? It is the symbolic presentation of a Captive Nation, any nation, which anaemically subsists either in exile or is being strangled and gasps for freedom — and nobody is present to pay heed. Time is flowing, people pass by, whilst the soul of a nation (its dances and songs, its soliloquies) is being suffocated in captivity, only to tremble with reverberations that are becoming ever fainter across the pathway of other nations, but still clinging onto a spot of its own where it might fulfill innate desires to procreate, to rise, to enrich its people that they again become the equals of other nations.

Thus A. Kairys, the symbolic playwright, presents in a form of modern drama the tragedy of "Displaced Nations".

We hope that this play will attract the attention of American and other theaters, who often indulge in meaningless experimentation and that for once they will take a searching look into the plight of peoples who are seeking for just a spot in the world to live in. A. R.

Manyland Books has published "A Priest in Stutthof — Human experience in the World of the Sub-human" (249 pages, \$7.95) by Rev. Stasys Yla, one the Lithuanian victims of this Nazi concentration camp. Rev. Yla has also written in Lithuanian a scholarly study of the miraculous painting of Mary at the church in Šiluva, Lithuania, whose fame goes back to 1622.

Atvykus į Kaliforniją, kviečiame į

BEACON MOTOR HOTEL

Arti prie
Beach, Westwood, Beverly Hills
& Hollywood
3020 Wilshire Blvd. Santa Monica,
California
Phone — 828 - 9914

Mrs. A. Lukšis, Owner & Manager

Juozas Bagdonas

PARTIZANAI ŽEMATITIOJE PARTISANS IN SAMOGITIA (Lithuania)
Aliejinis pav., 8x14 pėdų (Oil, 8' x 14')

Foto V. Maželis

Lietuvos partizanai

dailininko legendoje

Partisans of Lithuania — an artist's re-enactment of their legend

Meno pasaulyje dar vis neišeinant "iš mados" abstraktui, jau vis dažniau rodosi tendencijų į paveikslą gražinti žmogų. Nebėra jis natūralus, kaip buvo realizmo linkmėje, bet žmogaus buvimo reikalas kūrinyje vis labiau ir labiau ryškėja.

Ta linkme, atrodo, bus paėjęs ir mūsų dailininkas J. Bagdonas, ėmėsis temų su žmonėmis; ir ne su pasyviu žmogumi bet su kovojančiu, su kovotoju už laisvės ir žmoniškumo idealus; nenusilenkiančiu prievartai ir vergijai. Tų "tendencijų" gal "nesupras" kritikai, kurie laisvėmis pertekę, bet už jas pasisakys visi, kurie pasirinko laisvąjį pasaulį, kad bylotų apie savo tautų ir savo žmonių troškimus ir siekius.

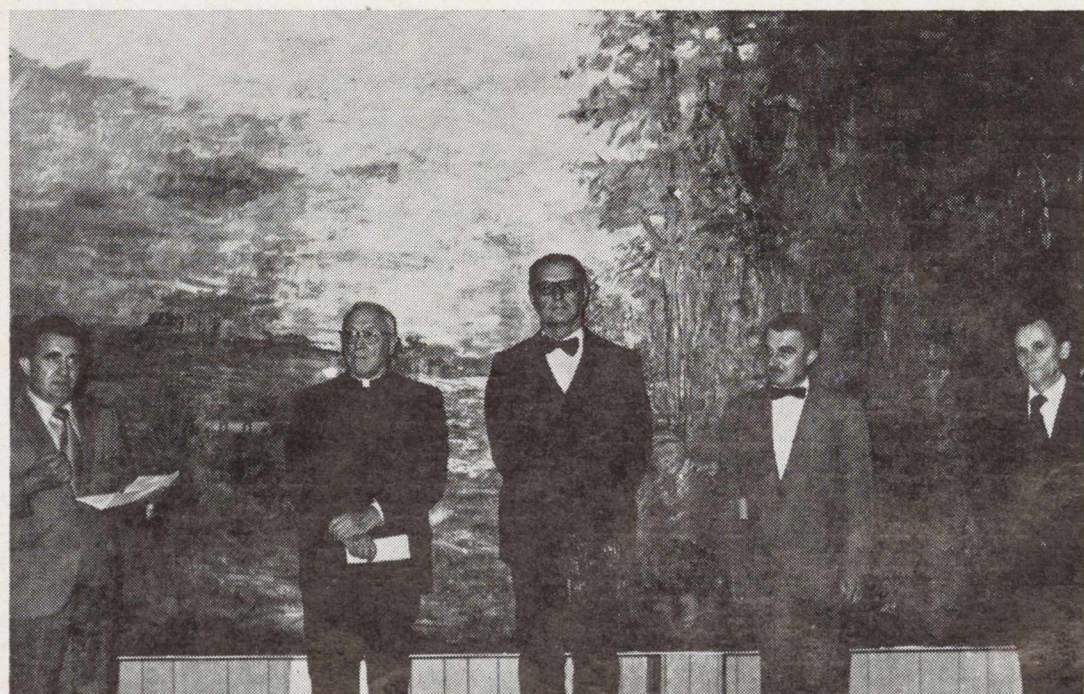
"Partizanų laisvės kovos ir gyvenimas buvo pilnas žiaurumo ir nevilties", kaip dail. J. Bagdonas sako, bet jis pasirinko "romantinę, legendinę" pusę. Pasiteisinimas: nenorėjęs prasilenkti su "normalia estetika". Bet ir šiuose Bagdono paveiksluose juntama nepaprasta neramybė, kažkokia kraupi ty-la, kažkas, kas žiūrovą jaudina ir sukrečia, verčia susimąstyti. Jeigu dailininkui to pakanka, jis savo tikslą yra pasiekęs.

Žiūrovo akyse tautos laisvės idėja nelieka užmiršta, yra gyva.

Paroda vyko New Yorke 1971 m. spalio mėn. 8, 9 ir 10 dienomis.
JAV LB cv pirm., Toliau į dešinę: prel. J. Balkūnas, Lietuvos konsulas
A. Simutis, A. Vakselis, LB apyg. pirm., dail. J. Bagdonas.

Juozo Bagdono paveikslų parodos atidaryme pernai kalba V. Volertas,

Foto L. Tamošaitis

J. Bagdonas

I VAKARUS... PER RAMINTOS TILTA Aliejus, 8 x 7 pēdos
WESTWARD, OVER RAMINTA BRIDGE
(Oil, 8' x 7')

A. Baranauskas
**THE
FOREST OF ANYKŠČIAI**

(Anykščių šilelis)
Poema

Angliškai išvertė Nadas Rastenis
(Su liet. originalu)

Redagavo ir įžangos žodį parašė
J. Tininis. Iliustruota medžio raiži-
niais. Didelio formato. Puiki dova-
na mūsų studijuojančiam jaunimui
ir amerikiečiams.

Antroji laida

Kaina \$3.50

Nadas Rastenis,
Anykščių šilelio ir Metų vertėjas.

Ši ir daug kitų lietuviškų knygų

“Lietuvių Dienų” knygyne,

4364 Sunset Blvd., Hollywood,
Calif. 90029

Telefonai: NO 4-2910; NO 4-2919

POEZIJA ir PROZA

skaito
 autoriai

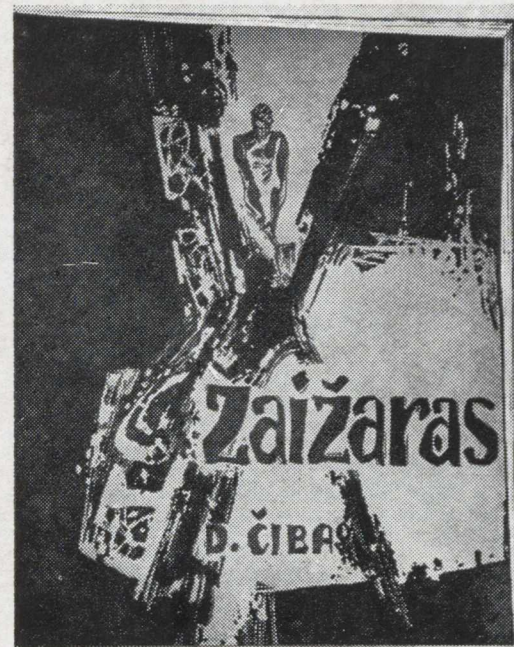
Literatūros plokštelė

Poezijos, satyros - humoro ir prozos kūrinius skaito
keturi mūsų rašytojai: *Pulgis Andriušis, Bernardas
Brazdžionis, Antanas Gustaitis ir Stasys Santvaras*

Plokštelė ilgo grojimo, H.F.

Kaina \$5.00

Galima gauti
“Lietuvių Dienų” Leidykla
4364 Sunset Boulevard, Hollywoo, Calif. 90029, USA

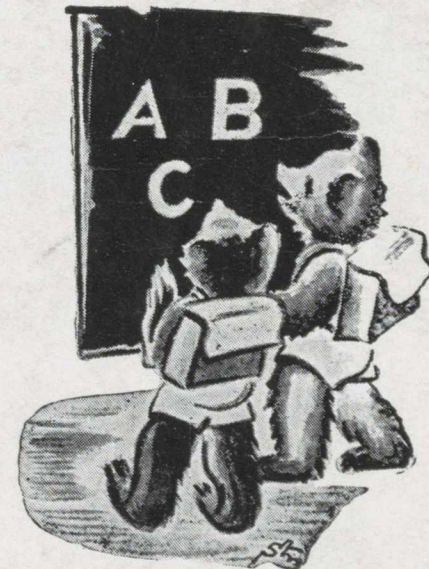
Daumanto Čibo pasaka

Iliustravo A. Korsakaitė-Sutkuvienė

Kaina \$1.50

Vytės Nemunėlio

Meškiukas Rudnosiukas

su spalvotomis V. Stančikaitės
ilustracijomis.

Kaina \$3.00

“LIETUVIŲ DIENŲ” LEIDYKLA

4364 Sunset Boulevard
Hollywood, California 90029